

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (History) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Historiography (230108101)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) — 'इतिहासाचे जनक' म्हणून प्रसिद्ध होते.
 अ) हिरोडोटस ब) कोसंबी
 क) रेनियर ड) कार्लाईल
- २) — म्हणतो, "इतिहास म्हणजे मानवी स्वातंत्र्याची कथा होय".
 अ) अँक्टन ब) सिली
 क) कार्लाईल ड) मार्क्स
- ३) क्रोसे च्या मते, "सर्व इतिहास हा — इतिहास आहे".
 अ) भूतकाळ ब) मध्ययुगीन
 क) भविष्यकालीन ड) समकालीन
- ४) — परीक्षणातून कागदपत्राचा कालावधी स्पष्ट होतो.
 अ) बहिरंग ब) अंतरंग
 क) नकारात्मक ड) विशेष
- ५) ऐतिहासिक घटनाचे — स्पष्टीकरण करावे.
 अ) वस्तुनिष्ठ ब) व्यक्तीनिष्ठ
 क) नैतिक ड) यापैकी नाही
- ६) दुय्यम माहिती जवळजवळ नेहमीच — माहितीपेक्षा कमी वेगाने आणि कमी किंमतीत मिळते.
 अ) प्राथमिक ब) तृतीयक
 क) गोळा केलेली ड) संशोधन

- प्र.४ अ) इतिहासातील कार्यकारणभावाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १२
किंवा
ब) इतिहासाची प्राथमिक साधने स्पष्ट करा.
- प्र.५ इतिहासाच्या विविध साह्यकारी शास्त्रावर चर्चा करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (History) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

History of Ancient India - I (Upto 650A.D.) (230108102)

वार, दिनांक : सोमवार, २०-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) ——— ग्रंथात गौतम बुद्धाच्या पूर्वजन्माच्या चोवीस कथा दिलेल्या आहेत.

अ) महावंश

ब) बुद्धवंश

क) दिपवंश

ड) जातककथा

२) ऋग्वेद काळात प्रशासनात राजाला राजपदावरून मुक्त करण्याचा अधिकार ——— संस्थेला होता

अ) समिती

ब) सभा

क) रत्नीन

ड) ग्रामीण

३) कलिंगचे युद्धाचे वर्णन अशोकाच्या ——— क्रमांकाच्या शिलालेखात मिळते.

अ) ११

ब) १२

क) १३

ड) १४

४) हर्षवर्धनाच्या प्रशासनव्यवस्थेत सैन्यातील तिन्ही दलाच्या प्रमुखास ——— म्हणतात.

अ) सर्वाध्यक्ष

ब) महाबलाधिकृत

क) महासामंत

ड) अक्षरपटल

५) ——— इतिहासकाराच्या मते 'सिंधू संस्कृतीचा न्हास आर्यांनी केला'.

अ) सर विल्यम जोन्स

ब) सर राखलदास बॅनर्जी

क) डॉ. थॉमस रॉ

ड) मॉर्टीमोर व्हीलर

६) ——— उपनिषदातून प्रसिद्ध राष्ट्रीय वाक्य 'सत्यमेव जयते' घेतले आहे.

अ) प्रश्न

ब) छांदोग्य

क) मुंडक

ड) ईश

- ७) कार्बन – १४ या पद्धतीचा शोध ——— यांनी लावला
 अ) एफ. डब्ल्यू लिबी ब) जॉन मार्शल
 क) कलिंगहॅम ड) प्राईस रोझ
- ८) बाणाभट्टने ——— हा ग्रंथ लिहिला.
 अ) हर्षचरित ब) रत्नावली
 क) मालतीमाधव ड) कुमारपालचरित्र
- ९) तामिळ भाषेतील साहित्यास ——— साहित्य म्हणतात.
 अ) शास्त्रीय ब) संगम
 क) उपनिषद ड) यापैकी नाही
- १०) दानपत्रे लिहिण्यासाठी ——— या आलेखाचा उपयोग केला जात असे.
 अ) ताम्रपट ब) शिलालेख
 क) स्तंभालेख ड) भूर्जपत्रे
- ११) सम्राट अशोकाच्या ——— शिलालेखात बौद्ध त्रिरत्नाचा उल्लेख आहे.
 अ) कलिंग ब) सांची
 क) सारनाथ ड) भाब्रू
- १२) गुप्त काळात सोन्याच्या नाण्यास ——— म्हणतात.
 अ) दीनार ब) रत्न
 क) कार्षपण ड) रूपया

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- अ) सिंधू संस्कृतीमध्ये देव म्हणून पुजत असलेल्या नैसर्गिक शक्तींची माहिती लिहा.
 ब) पुर्व वेदकालीन राजकीय जीवनाची माहिती लिहा.
 क) कुशाण सम्राट कनिष्काच्या कार्याचे वर्णन करा.
 ड) बौद्ध धर्माची चार आर्यसत्य लिहा.
 इ) दिगंबर व श्वेतांबर या जैन धर्मातील दोन संप्रदायातील फरक सांगा.
 ई) कलिंग युद्धाचे वर्णन करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२

- अ) हर्षवर्धनाच्या धार्मिक धोरणाचे मूल्यमापन करा.
 ब) प्राचीन काळात दक्षिण भारतातील शासक म्हणून सातवाहनानी दिलेल्या योगदानाचा आढावा घ्या.
 क) मौर्य प्रशासनव्यवस्था स्पष्ट करा.
 ड) प्राचीन भारतीय इतिहासाची लौकिक वाडमयीन साधने स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) प्राचीन भारतातील अपराजित राजा म्हणून समुद्रगुप्ताच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
- किंवा
- ब) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या पुरातत्त्वीय साधनांची माहिती लिहा.
- प्र.५ वेदकालीन सामाजिक जीवनाचे वर्णन करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
History of Ancient India - I (Upto 650A.D.) (230108102)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) _____ book gives twenty-four stories of Gautam Buddha's previous births.

a) Mahavamsa	b) Buddhavamsa
c) Dipavamsa	d) Jatakakatha

- 2) During the Rigveda period, the authority to remove a king from his position was vested in the _____ organization.

a) Samiti	b) Sabha
c) Ratnina	d) Gramani

- 3) The description of the Kalinga war is found in Ashoka's inscription numbered _____.

a) 11	b) 12
c) 13	d) 14

- 4) In Harshavardhana's administration, the head of all three forces in the army was called _____.

a) Sarvadyaksha	b) Mahabaladhikrta
c) Mahasamant	d) Aksharpatal

- 5) According to the _____ historian, 'Aryans destroyed the Indus Valley Civilization'.

a) Sir William Jones	b) Sir Rakhaldas Banerjee
c) Dr. Thomas Rowe	d) Mortimore Wheeler

- 6) The famous national sentence 'Satyameva Jayate' is taken from the _____ Upanishad.

a) Prashna	b) Chhandogya
c) Mundak	d) Ish

- 7) The method of carbon - 14 was invented by _____.

a) F.W. Libby	b) John Marshall
c) Cullingham	d) Prime Rose

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
History of Medieval India. – I (1200to1526A.D.) (230108103)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the option.**12**

- 1) Hasan Nizami's Tajul Masir book deals with _____.
a) Dynasty of Slavery b) Female Education
c) Politic d) Economic
- 2) Tarikh-E-Daudi a book was written by _____.
a) Ahmad Yadgar b) Abdula
c) Nijamtulla d) Amir khushro
- 3) _____ Historian has written the book of Tarikh-E-Firojshahi.?
a) Ebja Batuta b) Hasan Nizami
c) Ziyauddin Barni d) Abdul Razaq
- 4) _____ was the last king of the Lodi dynasty.
a) Mahamad khan b) Alam khan
c) Daulat Khan d) Ibrahim Lodi
- 5) In India _____ coin was first issued by Altamash.
a) Gold b) Rupee
c) Braze d) None of these
- 6) _____ sultan called himself Khalifa.
a) Sher shah b) Mubarakshah Khilaji
c) Firozshah Tughalaq d) Akbar
- 7) _____ was the known of Maharashtra Female Slavery in Medieval Period.
a) Batic b) Poragi
c) Kunbin d) None of theses
- 8) Girasappa the trade centre at the bank of river Sharavati was famous for _____.
a) Cotton b) Salt
c) Sugar d) Spices

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Research Methodology in History (230108105)

वार, दिनांक : शुक्रवार, २४-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) ज्ञानासाठी शोध हा शब्द सर्वसामान्य व्यवहारात ——— शब्दाशी संबंधित वापरला जातो.

अ) अवलोकन	ब) निरीक्षण
क) विश्लेषण	ड) संशोधन
- २) संशोधन प्रक्रियेत ——— हा प्रथम टप्पा मानला जातो.

अ) संशोधन आराखडा	ब) संशोधन समस्येची मांडणी
क) संशोधन साधने निश्चिती	ड) यापैकी नाही
- ३) संशोधन कार्याचे आधुनिक काळात ——— कारणामुळे महत्त्व वाढले आहे.

अ) ज्ञानाचा प्रसार	ब) धोरण आश्वासनीय उपयुक्त
क) व्यवहारिक उपयोग	ड) वरीलपैकी सर्व
- ४) ——— मध्ये लेखकाची विश्वसनीयता तपासून पाहणे आवश्यक असते.

अ) बहिरंग परीक्षण	ब) अंतरंग परीक्षण
क) सत्यता पडताळणी	ड) कालखंड ठरविणे
- ५) आदर्श संशोधन आराखडयाची ——— ही वैशिष्ट्ये आहेत.

अ) तथ्याचे मूळ स्तोत्र	ब) अध्ययन व्यवस्थेवर नियंत्रण
क) चलांमधील विश्लेषण	ड) वरील सर्व
- ६) मुलाखत घेण्याचे ठिकाण हे ——— यांच्या सोयीचे असावे.

अ) मुलाखत घेणारा	ब) मुलाखत देणारा
क) मुलाखत ऐकणारा	ड) मुलाखत पाहणारा

- प्र.४ अ) इतिहास लेखनातील प्राथमिक साधने याविषयी सविस्तर माहिती लिहा. १२
किंवा
ब) संशोधन म्हणजे काय हे सांगून संशोधनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.५ अहवाल लेखन म्हणजे काय हे सांगून अहवाल लेखनाचे विविध टप्पे विशद करा. १२

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Research Methodology in History (230108105)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) The word 'Search' for knowledge is used in common practice in conjunction with the word _____.
 - a) Supervision
 - b) Observation
 - c) Analysis
 - d) Research

- 2) In the research process _____ is considered as the first stage.
 - a) Research design
 - b) Statement of research problem
 - c) Determination of research instruments
 - d) None of these

- 3) Research work has increased in importance in modern times due to _____ reason.
 - a) Knowledge dissemination
 - b) Policy promising useful
 - c) Practical applications
 - d) All of the above

- 4) In _____ it is necessary to check the credibility of the author.
 - a) External examination
 - b) Internal examination
 - c) Authenticity verification
 - d) Determining period

- 5) Characteristics of an ideal research design are _____.
 - a) Basic study of facts
 - b) Control of study arrangement
 - c) Analysis between variables
 - d) All of the above

- 6) The place of interview should be convenient to _____.
 - a) The Interviewee
 - b) The interviewer
 - c) Interview listener
 - d) Audience

- 7) A statement 'the truth of which is to be ascertained and verified' is called _____.
 - a) Concept
 - b) Observation
 - c) Hypothesis
 - d) Interview

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) साम्राज्यवादाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या सांगा.
ब) साम्राज्यवाद ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
क) फेबियन समाजवाद म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
ड) रॉबर्ट ओवेन यांच्या विषयी थोडक्यात माहिती द्या.
- प्र.३ टिप लिहा. 0६
साम्राज्यवादाच्या उदयाची कारणे
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (कोणताही एक) १२
- अ) साम्राज्यवादाचे परिणाम स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) समाजवाद म्हणजे काय ते सांगून समाजवादाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Theory and Concepts of Modern World - I (230108104)**

Day & Date: Monday, 27-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 06

- 1) The term imperialism is derived from the _____ word humperium.
 - a) Latin
 - b) Sanskrit
 - c) Persian
 - d) French
- 2) The nations of _____ were at the forefront of the race for imperialim.
 - a) Asia
 - b) Africa
 - c) Europe
 - d) South America
- 3) Shuman says, '_____ is the imposition by force and violence of alien rule upon subject people.'
 - a) Socialism
 - b) Imperialism
 - c) Nationalism
 - d) Liberalism
- 4) Socialism mainly opposes _____.
 - a) capitalism
 - b) democracy
 - c) monarchy
 - d) militarism
- 5) _____ among the following was not the champion of Socialism.
 - a) Saint Simon
 - b) Robert Owen
 - c) Charles Fourier
 - d) Jeremy Bentham
- 6) _____ is given more importance than the individual in Socialism.
 - a) Society
 - b) King
 - c) Family
 - d) Agriculture

Q.2 Write short answers. (Any Two) 06

- a) State the any two definitions of Imperialism.
- b) Explain the concept of Imperialism.
- c) Explain the Fabian Socialism.
- d) Give information about Robert Owen.

Q.3 Short Note. 06

Causes of Imperialism

Q.4 Write a detailed answer of the following question. (Any One)

12

- a) Explain the effects of Imperialism.**
- b) What is meant by Socialism? Explain it's salient features.**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए (History) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

History of Ideas (230108106)

वार, दिनांक: बुधवार, २९-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१२

- १) चातुर्वर्ण व्यवस्थेमध्ये ——— हा वर्ण प्रथम स्थानी होता.

अ) शुद्र	ब) ब्राह्मण
क) क्षत्रिय	ड) वैश्य
- २) स्त्रीधन म्हणजे ——— संपत्ती होय.

अ) पतीची	ब) देवाची
क) स्त्रीची स्वतःची	ड) गावाची
- ३) प्राचीन काळी कुटुंब प्रमुखाला ——— असे संबोधले जात होते.

अ) अधिपती	ब) राष्ट्रपती
क) गृहपती	ड) गणपती
- ४) ——— काळापासून नियोग पद्धती बंद झाली.

अ) ऋग्वेद	ब) मौर्य
क) ब्रिटिश	ड) यापैकी नाही
- ५) महात्मा फुले यांनी ——— समाजाची स्थापना केली.

अ) सत्यशोधक	ब) आर्य
क) ब्राह्मो	ड) प्रार्थना
- ६) ——— हे केरळमधील प्रमुख सामाजिक व धार्मिक सुधारक होते.

अ) केशवचंद्र सेन	ब) श्री नारायणगुरु
क) भाऊ दाजी लाड	ड) स्वामी विवेकानंद
- ७) कपालिक पंथ ही ——— पंथाचीच एक शाखा आहे.

अ) वैष्णव	ब) शैव
क) सुफी	ड) यापैकी नाही

- ८) विष्णु ही ——— पंथाची उपास्य देवता आहे.
 अ) शाक्त
 ब) वैष्णव
 क) शैव
 ड) यापैकी नाही
- ९) गुरु ग्रंथ साहेब हा ——— धर्माचा पवित्र ग्रंथ आहे.
 अ) ख्रिश्चन
 ब) हिंदू
 क) बौद्ध
 ड) शिख
- १०) ——— हे मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील महत्त्वाचे सुफी केंद्र होते.
 अ) पुणे
 ब) पैठण
 क) पंढरपूर
 ड) पन्हाळा
- ११) ——— या देशाला लोकशाहीची जननी असे संबोधले जाते.
 अ) जर्मनी
 ब) इंग्लंड
 क) भारत
 ड) इजिप्त
- १२) प्रत्यक्षवादाची शास्त्रीय व्याख्या सर्वप्रथम ——— यांनी केली.
 अ) ऑगस्ट काम्ट
 ब) हेगेल
 क) आइनस्टाइन
 ड) हिरोडोटस्

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) प्राचीन चातुर्वर्ण पद्धतीची थोडक्यात माहिती द्या.
 ब) प्राचीन भारतीय समाजातील विधवा महिलांची स्थिती स्पष्ट करा.
 क) उपयुक्ततावाद ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ड) सकारात्मवाद ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 इ) गुरुग्रंथसाहिब या पवित्र ग्रंथासंबंधी माहिती द्या.
 ई) वारकरी संप्रदाय म्हणजे काय? ते थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
 अ) प्राचीन भारतातील कुटुंबसंस्थेचे वर्णन करा.
 ब) श्री नारायण गुरु चळवळीची माहिती द्या.
 क) उदारमतवाद या संकल्पनेचा आढावा घ्या.
 ड) भारतीय राष्ट्रवादाची सामाजिक मुलभूतता स्पष्ट करा.
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
 अ) जातीव्यवस्था म्हणजे काय ते सांगून जातीव्यवस्थेच्या उदयाची कारणमिमांसा करा.
 किंवा
 ब) लोकशाही संकल्पनेची सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
 सत्यशोधक समाजाच्या कार्याचा आढावा घ्या.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
History of Ideas (230108106)**

Day & Date: Wednesday, 29-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

12

- 1) _____ varna was first position in chaurvarna system.
 - a) Shudra
 - b) Brahman
 - c) Kshatriya
 - d) Vaishya
- 2) Stridhan means _____ property.
 - a) Husband's
 - b) God's
 - c) women's own
 - d) Village's
- 3) In the ancient time, the head of the family was called _____.
 - a) Adhipati
 - b) Rashtrapati
 - c) Gruhapati
 - d) Ganpati
- 4) The niyog system has been closed since the _____ period.
 - a) Rigveda
 - b) Maurya
 - c) British
 - d) none of these
- 5) Mahatma Phule founded _____ samaj.
 - a) Satyashodhak
 - b) Arya
 - c) Brahmo
 - d) Prarthana
- 6) _____ was the main social and religious reformer in Kerala.
 - a) Keshvchandra Sen
 - b) Narayan guru
 - c) Bhaudaji Lad
 - d) Vivekananda
- 7) Kapalik sect is a branch of _____.
 - a) Vaishnavism
 - b) Shaivism
 - c) Sufism
 - d) None of these
- 8) Vishnu is the deity worship by _____.
 - a) Shakta
 - b) Vishnav
 - c) Shaiv
 - d) None of these
- 9) Guru Granth sahib is the holy book of _____.
 - a) Christian
 - b) Hindu
 - c) Bauddh
 - d) Sikhism

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल - २०२६
History of Solapur (230108107)

वार, दिनांक: बुधवार, २९-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

- १) सोलापूरचा किल्ला कोणत्या प्रकारचा आहे?
 - अ) भुईकोट
 - ब) गिरीदुर्ग
 - क) जलदुर्ग
 - ड) यापैकी नाही
- २) तुलसीदास जाधव यांनी कोणते मासिक सुरु केले?
 - अ) संचार
 - ब) समाचार
 - क) लोकसेवा
 - ड) यापैकी नाही
- ३) चालुक्य राजवंशाची राजधानी कोणती होती?
 - अ) बदामी
 - ब) विजापूर
 - क) सोलापूर
 - ड) देवगिरी
- ४) पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठाने २०१९ मध्ये मोहोळजवळ —— येथे एक जागा उत्खनन केली होती.
 - अ) नरखेड
 - ब) दारफळ
 - क) कामती
 - ड) मंदुप
- ५) महात्मा गांधींनी १९३० मध्ये —— येथून सविनय कायदेभंग चळवळ सुरु केली.
 - अ) सेवाग्राम
 - ब) दांडी
 - क) साबरमती
 - ड) वर्धा
- ६) —— हे शहर चंद्रभागा नदीच्या काठावर वसलेले आहे?
 - अ) सोलापूर
 - ब) सातारा
 - क) सांगली
 - ड) पंढरपूर

- ७) खालीलपैकी कोणते कापड गिरणी सोलापूरमध्ये नव्हती?
 अ) लक्ष्मी
 ब) विष्णू
 क) नरसिंग
 ड) इंदू
- ८) भारत छोडो चळवळ ——— मध्ये सुरु झाली.
 अ) १९४२
 ब) १९४३
 क) १९४४
 ड) १९४५
- ९) असहकार चळवळ ——— यांच्या नेतृत्वाखाली सुरु झाली.
 अ) म. गांधी
 ब) पंडित नेहरू
 क) सुभाषचंद्र बोस
 ड) यापैकी कोणीही नाही
- १०) ——— हा मराठा काळात सोलापूरच्या किल्ल्याचा किल्लेदार होता.
 अ) इब्राहिम खान
 ब) खलिलुद्दीन खान
 क) खवास खान
 ड) मलिक खान
- ११) अब्दुल रसूल कुर्बान हुसेन यांचा जन्म ——— येथे झाला.
 अ) १९१०
 ब) १९२०
 क) १९३०
 ड) १९४०
- १२) कर्मयोगी वृत्तपत्र ——— यांनी सुरु केले.
 अ) रामभाऊ राजवाडे
 ब) तुलसीदास जाधव
 क) कुर्बान हुसेन
 ड) यापैकी काहीही नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) हरी – हरेश्वर मंदिर
 ब) जगन्नाथ शिंदे
 क) रामभाऊ राजवाडे
 ड) ऑल इंडिया ट्रेड युनियन काँग्रेस (एआयटीयूसी)
 इ) गजनफर मासिकाची थोडक्यात ओळख
 ई) सोलापूर नावाचा इतिहास थोडक्यात सांगा.

प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) इंडियन नॅशनल ट्रेड युनियन काँग्रेस (INTUC)
 ब) लक्ष्मी-विष्णू कापड गिरणी
 क) के. बी. अंत्रोळीकर
 ड) सोलापूरची लढाई

- प्र.४ अ) सोलापूरच्या स्वातंत्र्यसैनिकांबद्दल सविस्तरपणे सांगा. १२
किंवा
ब) सविनय कायदेभंग चळवळीत सोलापूरचे योगदान यावर चर्चा करा.
- प्र.५ सोलापूरमध्ये झालेल्या गांधीवादी चळवळीचा प्रभाव स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
History of Solapur (230108107)**

Day & Date: Wednesday, 29-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.**12**

- 1) What type of fort is Solapur Fort?
 - a) Bhuikot
 - b) Giridurg
 - c) Jaldurg
 - d) None of these
- 2) Which magazine was started by Tulsidas Jadhav?
 - a) Sanchar
 - b) Samachar
 - c) Lokseva
 - d) None of these
- 3) What was the capital of the Chalukya dynasty?
 - a) Badami
 - b) Vijapur
 - c) Solapur
 - d) Devgiri
- 4) Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University had excavated a site at _____ near Mohol in 2019.
 - a) Narkhed
 - b) Darfal
 - c) Kamati
 - d) Mandrup
- 5) The Civil Disobedience Movement was started by Mahatma Gandhi in 1930 from _____.
 - a) Sevagram
 - b) Dandi
 - c) Sabarmati
 - d) Wardha
- 6) _____ City is situated on the bank of Chandrabhaga river?
 - a) Solapur
 - b) Satara
 - c) Sangali
 - d) Pandharpur
- 7) Which of the Following textile Mills was not in Solapur?
 - a) Lakshmi
 - b) Vishnu
 - c) Narsing
 - d) Indu
- 8) Quit India movement was started in _____.
 - a) 1942
 - b) 1943
 - c) 1944
 - d) 1945

- ८) भारत आणि पाकिस्तान यांच्यातील ताश्कंद घोषणाच्या वेळी — यांची मध्यस्थीची भूमिका होती.
 अ) ट्रॉटस्की
 ब) खुश्चेव्ह
 क) ब्रेझनेव्ह
 ड) कोसीजीन
- ९) शेतीला पूरक अशी नवीन जमीन — यांनी विकसित केली.
 अ) ब्रेझनेव्ह
 ब) खुश्चेव्ह
 क) कोसीजीन
 ड) कोंगानोव्हिच
- १०) “रशियाचा क्षेत्रणास्त्र अभियंता” म्हणून — यांना ओळखतात.
 अ) मालेन्कोव्ह
 ब) कोरेलेव्ह
 क) युरी गागारिन
 ड) मालोतोव्ह
- ११) रशियातील शास्त्र व तंत्रज्ञान संशोधन मुख्य केंद्र — होय.
 अ) कझाद
 ब) पिटर्बर्ग
 क) युक्रेन
 ड) मास्को
- १२) रशियाने — ही पहिली अवकाश यात्री महिला अवकाशात पाठवली.
 अ) स्वेतलाना
 ब) येलेना कोंडाकोवा
 क) किकिना
 ड) तेरेश्कोव्हा

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) रशियातील पहिल्या पंचवार्षिक योजनेची ध्येये चर्चा करा.
 ब) रशियन राज्यक्रांतीचे मुख्य उद्दिष्टे काय होती?
 क) नवीन आर्थिक धोरण स्पष्ट करा.
 ड) रशियातील लालसत्तेचे कार्य सांगा.
 इ) कोसीजीन यांच्या परराष्ट्रीय धोरणाची तत्त्वे कोणती होती?
 ई) रशियातील कृषिक्षेत्राचा विकास सांगा.
- प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
 अ) १९१७ रशियन राज्यक्रांतीचे परिणाम
 ब) स्टॅलिन
 क) औद्योगिक विकास
 ड) ब्रेझनेव्ह
- प्र.४ अ) ऑक्टोबर १९१७ च्या रशियन राज्यक्रांतीची कारणे चर्चा करा. १२
 किंवा
 ब) खुश्चेव्हच्या कालखंडातील सुधारणा व प्रगतीचा आढावा घ्या.
- प्र.५ रशियाच्या विज्ञान आणि अवकाश संशोधनाचे मूल्यमापन करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
History of USSR (1917to1977AD) (230108108)**

Day & Date: Wednesday, 29-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

12

- 1) Union of Soviet Socialist Republic comprised of _____ republics.
 - a) 15
 - b) 16
 - c) 17
 - d) 18

- 2) _____ revolution attempted fundamental transformation is Russian Society.
 - a) Menshevik
 - b) Bolshevik
 - c) 1905
 - d) Industrial

- 3) _____ was the Prime-Minister of Provisional government in July-Nov 1917.
 - a) A. L. Rykov
 - b) George Plekhanov
 - c) A. F Kerensky
 - d) V. M. Malotov

- 4) _____ was a initial commentator of Russian Markism.
 - a) Stalin
 - b) Lenin
 - c) Trotsky
 - d) George Plekhanov

- 5) _____ adopted a policy known as “Permeant World Revolution”
 - a) Trotsky
 - b) Lenin
 - c) Stalin
 - d) None of there

- 6) Stalin honoured _____ as a savior of Russia.
 - a) Marshal Zhukov
 - b) Bulganin Nikolai
 - c) Brezhnev
 - d) None of there

- 7) _____ was given the importance of space research in Russia.
 - a) Trotsky
 - b) Kosygyn
 - c) Khrushchev
 - d) Brezhnev

- 8) _____ acted as a mediator between India and Pakistan to the Tashkand Declaration.
 - a) Trotsky
 - b) Khrushchev
 - c) Brezhnev
 - d) Kosygyn

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Historiography (230108201)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण : ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) शेतकरी, कामगार व स्त्रियांचा इतिहास ——— दृष्टिकोनातून लिहिला जातो.
अ) राष्ट्रवादी ब) सबआल्टर्न
क) पर्यावरणीय ड) वसाहतवादी
- २) “इतिहासाच्या चक्रीय सिद्धतां” चा जनक ——— यांना ओळखले जाते.
अ) अर्नोल्ड टॉयन्बी ब) हेगेल
क) कार्ल मार्क्स ड) ओस्वाल्ड स्पेंगलर
- ३) भारतीय इतिहासात “धर्म व संस्कृतीचा प्रभाव” हा ——— इतिहास शाखेत अभ्यासला जातो.
अ) राजकीय इतिहास ब) सांस्कृतिक इतिहास
क) आर्थिक इतिहास ड) लष्करी इतिहास
- ४) इतिहासाचे पुनर्लेखन करण्यामागे ——— हा प्रमुख हेतू असतो.
अ) पुरावे नष्ट करणे ब) जुन्या घटनांचा नाश करणे
क) नवे पुरावे व दृष्टिकोन मांडणे ड) इतिहास बदलून टाकणे
- ५) ‘मध्ययुगीन भारतीय इतिहास’ लिहिण्यात ——— इतिहासकारांनी महत्त्वाची भूमिका बजावली.
अ) ग्रीक ब) अरब व फारसी
क) युरोपियन ड) पोर्तुगाल
- ६) समाजशास्त्रीय सिद्धांत ——— या घटकावर आधारीत आहे.
अ) हवामान व पर्यावरण ब) देवता व धर्म
क) युद्ध व राजकारण ड) समाजरचना व मानवी संबंध

- ७) “कालगणना” या संकल्पनेचा सर्वात महत्त्वाचा भाग कोणता आहे?
 अ) पुरावे शोधणे
 ब) धर्म व संस्कृतीचा अभ्यास करणे
 क) तारीख व कालखंड निश्चित करणे
 ड) भूगोल समजून घेणे
- ८) “Chronology” हा शब्द ——— भाषेतून आलेला आहे.
 अ) ग्रीक
 ब) लॅटिन
 क) फारसी
 ड) फ्रेंच
- ९) “कालगणनाशास्त्र हे इतिहासाचा डोळा आहे” असे ——— या इतिहासकाराने म्हटले आहे.
 अ) वि. का. राजवाडे
 ब) सर जदुनाथ सरकार
 क) ग. ह. खरे
 ड) नीलकंठ शास्त्री
- १०) ग. ह. खरे यांच्याशी संबंधित ——— हा खालील ग्रंथ आहे.
 अ) संशोधकांचा मित्र
 ब) अशोक आणि मौर्य साम्राज्याच्या न्हास
 क) सबआल्टर्न स्टडी
 ड) मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने
- ११) वि. का. राजवाडे यांनी “मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने” ——— खंडात संपादित केली.
 अ) १२
 ब) २२
 क) २०
 ड) २४
- १२) “ए स्टडी ऑफ हिस्ट्री” या ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.
 अ) रोमिला थापर
 ब) वि. का. राजवाडे
 क) अर्नाल्ड टॉयन्बी
 ड) ग. ह. खरे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) रोमिला थापर यांच्या इतिहास लेखनातील ग्रंथांची माहिती लिहा.
 ब) ताम्रयुगीन कालखंड याविषयी माहिती लिहा.
 क) रनजित गुहा यांची “सब आल्टर्न स्टडीज” ही संकल्पना सांगा.
 ड) इतिहासलेखनातील कामगार व शेतकरी याविषयी माहिती लिहा.
 इ) पर्यावरणीय सिद्धांत याविषयी माहिती लिहा.
 ई) अरब इतिहासलेखन इतिहासकाराची माहिती लिहा.

- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) टॉयन्बी यांचा आव्हान व प्रतिसाद सिद्धांत
ब) कालगणनाशास्त्र
क) इतिहासलेखनातील समाजशास्त्रीय सिद्धांत
ड) ग. ह. खरे यांचे इतिहास लेखनातील योगदान
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) मध्ययुगीन इतिहासात पर्शियन इतिहासलेखनाची वैशिष्ट्ये सांगून इतिहासकारांची माहिती सांगा.
- किंवा**
- ब) राष्ट्रावादी इतिहासलेखन हे सांगून इतिहासकारांनी केलेले लेखन याविषयी माहिती विशद करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- मराठ्यांच्या इतिहासाचे भाष्यकार या नात्याने वि. का. राजवाडे यांचे इतिहासलेखनातील योगदान स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Historiography (230108201)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **12**

- 1) The history of farmers, workers, and women is written from the perspective of _____.
 - a) Nationalist
 - b) Subaltern
 - c) Environmental
 - d) Colonialist

- 2) The father of the "Cyclical Theory of History" is _____.
 - a) Arnold Toynbee
 - b) Hegel
 - c) Karl Marx
 - d) Oswald Spengler

- 3) "The Influence of Religion and Culture" in Indian history is studied in the branch of _____ history.
 - a) Political history
 - b) Cultural history
 - c) Economic history
 - d) Military history

- 4) The main purpose behind rewriting history is _____.
 - a) Destroying evidence
 - b) Destroying old events
 - c) Presenting new evidence and perspectives
 - d) Changing history

- 5) _____ historians played an important role in writing 'Medieval Indian History'.
 - a) Greek
 - b) Arab and Persian
 - c) European
 - d) Portuguese

- 6) "Sociological Theory" is based on _____.
 - a) Climate and Environment
 - b) Gods and Religion
 - c) War and Politics
 - d) Social Structure and Human Relations

- 7) What is the most important part of the concept of "Chronology"?
 - a) Finding evidence
 - b) Studying religion and culture
 - c) Determining dates and periods
 - d) Understanding geography

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

M.A. (History) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

History of Ancient India - II (650 to 1200 A.D.) (230108202)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) राजतरंगिणीचे लेखक ---- होते.

अ) कल्हण

ब) बाण

क) बिल्हण

ड) हर्ष

२) ऐहोल येथील प्रशस्ती ---- यांनी लिहिले होते.

अ) पल्लव

ब) चालुक्य

क) चोल

ड) यादव

३) पाल घराण्याचे संस्थापक ---- होते.

अ) देवपाल

ब) महिपाल

क) गोपाल

ड) धर्मपाल

४) वेरूळ येथील कैलास मंदिर ---- यांनी बांधले.

अ) चालुक्य

ब) राष्ट्रकूट

क) यादव

ड) पल्लव

५) चोलांची राजधानी ---- ही होती.

अ) कांची

ब) तंजावर

क) बदामी

ड) उज्जैन

६) परदेशी प्रवासी अल-बिरुनी यांनी ---- हा ग्रंथ लिहिला.

अ) मेघदूत

ब) राजतरंगिणी

क) हर्षचरित

ड) तबरीख-ए-हिंद

- ७) ——— हा सर्वात शक्तिशाली पल्लव शासक होता.
 अ) नरसिंहवर्मन पहिला ब) महेंद्रवर्मन पहिला
 क) सिंहविष्णु ड) अपराजिता
- ८) दक्षिण भारतात भक्ती चळवळीचा प्रसार प्रामुख्याने ——— मुळे झाला.
 अ) सूफी ब) अलवर आणि नयनार
 क) बौद्ध ड) जैन
- ९) बाणभट्ट हा ——— राजाचा आश्रित होता?
 अ) हर्षवर्धन ब) अशोक
 क) समुद्रगुप्त ड) देवपाल
- १०) राष्ट्रकूटाची राजधानी ——— होती.
 अ) तंजावर ब) मानखेड
 क) उज्जैन ड) मदुराई
- ११) खालीलपैकी कोणते विद्यापीठ ई. स. ६५०—१२०० या काळात भारतामध्ये प्रसिद्ध होते?
 अ) नालंदा ब) बनारस हिंदू
 क) म्हैसूर ड) मद्रास
- १२) यादवांची राजधानी ——— होती.
 अ) देवगिरी ब) पैठण
 क) औरंगाबाद ड) वारंगल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) ई. स. ६५०—१२०० काळातील भारतातील पुरातत्त्वीय स्त्रोत सांगा.
 ब) पुलकेशीन II च्या कामगिरिचा आढावा घ्या.
 क) भक्ती चळवळीतील अलवारांची भूमिका सांगा.
 ड) भारतीय समाजातील जातिव्यवस्था स्पष्ट करा.
 इ) पुरातत्त्वीय उत्खननांतून इतिहासलेखनाला कशी मदत होते?
 ई) परकीय प्रवासी हुएनत्संग याचे योगदान सांगा.

प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) पल्लवकालीन कला आणि वास्तुकला यांची विस्तृत माहिती द्या.
 ब) इ.स. ६५० ते इ. स. १२०० काळातील स्त्रियांची स्थिती थोडक्यात सांगा.
 क) चोलकालीन प्रशासनव्यवस्था स्पष्ट करा.
 ड) राष्ट्रकूटांचे सांस्कृतिक कार्य लिहा.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) ई. स. ६५० ते १२०० कालीन भक्ती चळवळीची वैशिष्ट्ये सांगा.
किंवा
- ब) पाल वंशाचा कार्यकाळ सांगून त्यांच्या शैक्षणिक कार्याची चर्चा करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- ई. स. ६५० ते १२०० या काळातील भारतीय समाज व धर्माचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (History) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

History of Medieval India - II (1526 to 1707 A.D.) (230108203)

वार, दिनांक : मंगळवार, २१-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) इ. स. १५५५ च्या भेदक दुष्काळाचे वर्णन — या इतिहासकाराने केले आहे.

अ) बदायुनी

ब) अबुल फझल

क) अब्दुल हमीद

ड) यापैकी नाही

२) अकबराचा केंद्रीय राज्यकारभार — मंत्रालयात विभागला होता.

अ) ३

ब) ४

क) ५

ड) ६

३) मुघल काळातील पूर्व आशियातील — हे प्रसिद्ध व्यापारी, औद्योगिक, शैक्षणिक केंद्र होते.

अ) लाहोर

ब) काबूल

क) समरकंद

ड) बगदाद

४) बाबर ने — युद्ध पद्धतीचा वापर केला.

अ) ब्लिट्झकेग

ब) गनिमीकावा

क) तुलुगामा

ड) यापैकी नाही

५) अकबरांचे पालक आणि मार्गदर्शक — हे होते.

अ) बैरामखान

ब) लतिफ

क) ख्वाजा नवाब

ड) यापैकी नाही

६) नलदमयंती या संस्कृत ग्रंथाचे — यांनी पर्शियन भाषेत भाषांतर केले.

अ) अमीर खुस्त्रो

ब) शेख अबुल फैजी

क) अब्दुल हमीद

ड) हसन निजामी

- ७) अकबर काळातील प्रसिद्ध महत्त्वाचे व्यापारी बंदर ---- होय.
 अ) कारवार ब) भडोच
 क) कालिकत ड) हुगळी
- ८) मुघल काळात ---- येथील मलमल जगप्रसिद्ध होती.
 अ) सुरत ब) मालेगाव
 क) कानपूर ड) सोनारगाव
- ९) मुघलाचे महसूल विषयक नियम व कायदे ---- या ग्रंथात आहेत.
 अ) दस्तुर-उल-अमाल ब) तारीख-इ-इलाही
 क) इजाजे खुसरबी ड) यापैकी नाही
- १०) शहाजहान यांनी अहमदाबाद येथील ---- मंदिराचा जिर्णोध्दार केला.
 अ) शिव ब) चिंतामणी
 क) विष्णू ड) कृष्ण
- ११) मुघल वास्तुकलेच्या शिखराचे प्रतिनिधीत्व ---- करते.
 अ) ताजमहाल ब) कुतुबमिनार
 क) लाल किल्ला ड) हुमायूनची कबर
- १२) राम सीताचे चित्र ---- नाण्यांवर होते.
 अ) बाबर ब) जहांगीर
 क) औरंगजेब ड) अकबर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) अकबराच्या काळातील ऐतिहासिक संस्कृत पुस्तकाची नावे लिहा.
 ब) भारतातील मुस्लिमांच्या दोन वर्गांची माहिती द्या.
 क) अकबराच्या दरबारात साजरे होणाऱ्या हिंदू सणाची माहिती द्या.
 ड) बाबरनामा या ग्रंथाचे पर्शियन भाषेत भाषांतर करणाऱ्यांची नावे लिहा.
 इ) अकबराच्या चार महत्त्वाच्या मंत्रालयाची नावे लिहा.
 ई) हुमायूनच्या कबर याविषयी माहिती द्या.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) मराठी भाषेतील साधने
 ब) मुघल चित्रकला
 क) शेरशहाच्या जमीन महसूल सुधारणा
 ड) मुघल कालीन महत्त्वाची व्यापारी केंद्रे

- प्र.४ अ) औरंगजेबाच्या दख्खन धोरणाची चर्चा करा. १२
किंवा
ब) स्थापत्य कलेच्या क्षेत्रात शहाजहान च्या कारकिर्दीला 'सुवर्णयुग' म्हणतात,
स्पष्ट करा.
- प्र.५ मुघलकालीन मध्यवर्ती प्रशासन व्यवस्थेचा आढावा घ्या. १२

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026**

History of Medieval India - II (1526to1707A.D.) (230108203)

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) In 1555 A.D. _____ historian was described a penetrating drought condition.

a) Badayuni	b) Abdul Fazal
c) Abdul Hamid	d) None of these
- 2) Akbar Central Government ministry was divided to _____ parts.

a) 3	b) 4
c) 5	d) 6
- 3) _____ was the famous tread, industry and education center in West Asia at Mughal period.

a) Lahore	b) Kabul
c) Samarkand	d) Bagdad
- 4) _____ was used a strategy of war by Babar.

a) Blitzkrieg	b) Guerrilla warfare
c) Tulugama	d) None of these
- 5) The _____ was patrons and guidance of Akbar.

a) Bairamkhan	b) Latif
c) Khwaja Nawaz	d) None of these
- 6) _____ was the translator of Sanskrit book Nal Damyanti.

a) Amir Khosrow	b) Shaikh Abdul Faiji
c) Abdul Hamid	d) Hasan Nizami
- 7) _____ was the famous important trading port during the Akbar period.

a) Kanwar	b) Bhadoch
c) Kalikat	d) Hugli
- 8) _____ was the world famous for manufacture of Muslin.

a) Surat	b) Malegaon
c) Kanpur	d) Sonargaon

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए (History) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च / एप्रिल – २०२६

Theory and Concepts of Modern World – II (230108204)

वार, दिनांक: गुरुवार, २३-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: सकाळी ११:०० ते १२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

- १) ——— राज्यक्रांतीमुळे राष्ट्रवादाच्या विकासाचा चालना मिळाली.
 अ) मेईजी
 ब) वैभवशाली
 क) रशियन
 ड) फ्रेंच
- २) राष्ट्रवादाच्या विकासासाठी कोणत्या गोष्टी पूरक आहेत?
 अ) भौगोलिक एकता
 ब) सांस्कृतिक एकता
 क) समान ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
 ड) यापैकी सर्व
- ३) राष्ट्रवाद (Nationalism) या संज्ञेची उत्पत्ती ——— भाषेतील 'Natio' या शब्दापासून झाली आहे.
 अ) लॅटिन
 ब) संस्कृत
 क) फारशी
 ड) फ्रेंच
- ४) कार्ल मार्क्स व फ्रेडरिक एंगल्स यांनी ——— जाहीरनामा प्रसिद्ध केला.
 अ) कम्युनिस्टांचा
 ब) भांडवलदारांचा
 क) लोकशाहीचा
 ड) लष्करशाहीचा
- ५) ——— यास साम्यवादाचा उद्गाता असे म्हटले जाते.
 अ) हेगेल
 ब) लेनिन
 क) कार्ल मार्क्स
 ड) अब्राहम लिंकन
- ६) कार्ल मार्क्स याने ——— हा सुप्रसिद्ध ग्रंथ लिहिला.
 अ) स्पिरिट ऑफ दि लॉज
 ब) दास कॅपिटल
 क) कॅंडिड
 ड) सोशियल कॉन्ट्रॅक्ट

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) राष्ट्रवाद म्हणजे काय? ते थोडक्यात स्पष्ट करा.
ब) राष्ट्रवादाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी थोडक्यात सांगा.
क) साम्यवादाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या सांगा.
ड) साम्यवादामधील द्वंद्वात्मक भौतिकवाद स्पष्ट करा.
- प्र.३ टीप लिहा. 0६
कार्ल मार्क्सनंतरचा साम्यवाद
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) राष्ट्रवादाच्या विकासासाठी पुरक असणाऱ्या घटकांची माहिती द्या.
किंवा
ब) साम्यवाद या संकल्पनेचा सविस्तर आढावा घ्या.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Theory and Concepts of Modern World – II (230108204)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 06

- 1) _____ revolution gave impetus to the development of Nationalism.
 - a) Meiji
 - b) Magnificent
 - c) Russian
 - d) French

- 2) What factors contribute to the development of nationalism?
 - a) Geographical unity
 - b) Cultural unity
 - c) Similar historical background
 - d) All of these

- 3) The origin of the term Nationalism is from the word 'Natio' in the _____ language.
 - a) Latin
 - b) Sanskrit
 - c) Persian
 - d) French

- 4) Karl Marx and Friedrich Engels published the _____ Manifesto.
 - a) Communist
 - b) Capitalist
 - c) Democracy
 - d) Militarism

- 5) _____ is called the Pioneer Communism.
 - a) Hegel
 - b) Lenin
 - c) Karl Marx
 - d) Abraham Lincoln

- 6) A famous book _____ is wrote by Karl Marx.
 - a) Spirit of Lows
 - b) Das Capital
 - c) Candid
 - d) Social contract

Q.2 Write Short Answers. (Any Two) 06

- a) What is Nationalism?
- b) Explain briefly the historical background of Nationalism.
- c) Tell the any two definitions of Communism.
- d) Explain dialectical materialism in communism.

Q.3 Write Short Note. **06**
Communism after Karl Marx

Q.4 Broad Question. (Any One) **12**

a) Give information about the factors that contribute to the development of nationalism.

OR

b) Review in detail concept of communism.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

एम.ए (History) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Heritage and Management (230108206)

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२**
- १) भारतातील सांस्कृतिक वारसा कोणत्या मंत्रालयाकडे आहे?
अ) पर्यावरण मंत्रालय ब) पर्यटन मंत्रालय
क) संस्कृती मंत्रालय ड) मानव संसाधन विकास मंत्रालय
- २) भारतात, एखादी जागा खालील अधिकारक्षेत्रात केंद्रीय संरक्षित स्मारक बनते.
अ) राज्य सरकार ब) महानगरपालिका
क) भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण ड) गृह मंत्रालय
- ३) १९७२ च्या युनेस्को जागतिक वारसा अधिवेशनात खालील गोष्टींवर लक्ष केंद्रित केले आहे.
अ) स्थानिक पर्यटनाला प्रोत्साहन देणे
ब) आर्थिक विकास
क) सांस्कृतिक आणि नैसर्गिक वारशाचे संरक्षण
ड) वैज्ञानिक नवोन्मेष
- ४) वारसा व्यवस्थापनातील पहिले पाऊल काय आहे?
अ) नूतनीकरण
ब) उत्खनन
क) ओळख आणि दस्तऐवजीकरण
ड) प्रोत्साहन
- ५) वारसा पर्यटनात वाहून नेण्याची क्षमता म्हणजे ——.
अ) परवानगी असलेल्या वाहनांची संख्या
ब) पायाभूत सुविधांचा खर्च
क) नुकसान न होता एखाद्या ठिकाणी जास्तीत जास्त अभ्यागत सामावून घेता येतील
ड) उपलब्ध मार्गदर्शकांची संख्या

- ६) वारसा प्रभाव मूल्यांकन (HIA) चा घटक कोणता नाही?
 अ) सांस्कृतिक महत्त्व मूल्यांकन ब) भागधारकांचा सहभाग
 क) विपणन योजना ड) संभाव्य परिणामांचे विश्लेषण
- ७) वारसा व्यवस्थापन योजनेत हे समाविष्ट असावे.
 अ) फक्त वास्तुशिल्प रेखाचित्रे ब) संवर्धन तत्त्वे आणि पर्यटन धोरणे
 क) कर नोंदी ड) नफा मार्जिन
- ८) वारसा स्थळांवर शाश्वत पर्यटनाचे उद्दिष्ट आहे.
 अ) तिकिटांच्या किंमती वाढवणे
 ब) पर्यटकांची संख्या वाढवणे
 क) पर्यटकांच्या अनुभवासह संतुलित संवर्धन
 ड) स्थानिक समुदायाचा सहभाग मर्यादित करणे
- ९) खालीलपैकी कोणते भारतातील नैसर्गिक जागतिक वारसा स्थळ आहे?
 अ) हंपी ब) काझीरंगा राष्ट्रीय उद्यान
 क) महाबलीपुरम ड) राणी की वाव
- १०) व्हेनिस चार्टर हा एक दस्तऐवज आहे ज्याचा संबंध आहे.
 अ) पुरातत्व उत्खनन
 ब) वारसा स्थळ पर्यटन
 क) संवर्धन आणि पुनर्संचयनाची तत्त्वे
 ड) शहरी नियोजन
- ११) कोणती आंतरराष्ट्रीय संस्था वारसा व्यावसायिकांना प्रशिक्षण देते?
 अ) आययुसीएन ब) आयसीसीआरओएम
 क) युनेस्को ड) युएनडीपी
- १२) ICOM ——— संबंधित आहे.
 अ) संग्रहालये ब) स्मारके
 क) केवळ संवर्धन ड) शहरी वास्तुकला

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) ICOMOS चे पूर्ण रूप काय आहे?
 ब) INTACH चे एक कार्य सांगा.
 क) अनुकूल पुनर्वापर म्हणजे काय?
 ड) वारसा पर्यटनाची व्याख्या एका वाक्यात करा.
 इ) युनेस्को जागतिक वारसा अधिवेशन कोणत्या वर्षी स्वीकारण्यात आले?
 ई) भारतातील कोणते मंत्रालय प्रामुख्याने सांस्कृतिक वारशाची जबाबदारी घेते?

१२

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) 'वारसा व्यवस्थापन' हा शब्द आणि त्याची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील शहरी वारसा जतन करण्यात कोणती आव्हाने आहेत?
- क) वारसा संवर्धनात समुदायाच्या सहभागाचे महत्त्व चर्चा करा.
- ड) इंडियन नॅशनल ट्रस्ट फॉर आर्ट अँड कल्चरल हेरिटेज (INTACH) वर टीप लिहा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) वारसा स्थळांच्या संवर्धन आणि व्यवस्थापनात राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय संस्थांच्या (जसे की ASI, INTACH, UNESCO, ICOMOS) भूमिकेचे विश्लेषण करा.
- किंवा**
- ब) वारसा व्यवस्थापन योजना म्हणजे काय? त्याचे प्रमुख घटक वर्णन करा आणि प्रभावी वारसा संवर्धनात ते कसे योगदान देते ते स्पष्ट करा.
- प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- पर्यटनाचा वारसा स्थळांवर होणाऱ्या परिणामांची चर्चा करा. संवर्धन मूल्यांशी तडजोड न करता वारसा पर्यटन कसे शाश्वत बनवता येईल?

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Heritage and Management (230108206)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) Which ministry handles cultural heritage in India?
 - a) Ministry of Environment
 - b) Ministry of Tourism
 - c) Ministry of Culture
 - d) Ministry of Human Resource Development

- 2) In India, a site becomes a centrally protected monument under the jurisdiction of _____.
 - a) State Government
 - b) Municipal Corporation
 - c) Archaeological Survey of India
 - d) Ministry of Home

- 3) The 1972 UNESCO World Heritage Convention focuses on _____.
 - a) Promoting local tourism
 - b) Economic development
 - c) Protection of cultural and natural heritage
 - d) Scientific innovation

- 4) What is the first step in heritage management?
 - a) Renovation
 - b) Excavation
 - c) Identification and documentation
 - d) Promotion

- 5) Carrying capacity in heritage tourism refers to _____.
 - a) Number of vehicles allowed
 - b) Infrastructure cost
 - c) Maximum number of visitors a site can accommodate without damage
 - d) Number of guides available

- 6) Which is NOT a component of a Heritage Impact Assessment (HIA)?
- Assessment of cultural significance
 - Stakeholder engagement
 - Marketing plan
 - Analysis of potential impacts
- 7) A heritage management plan should include ____.
- Only architectural drawings
 - Conservation principles and tourism strategies
 - Tax records
 - Profit margins
- 8) Sustainable tourism at heritage sites aims to ____.
- Increase ticket prices
 - Maximize visitor numbers
 - Balance preservation with visitor experience
 - Limit local community involvement
- 9) Which of the following is a natural World Heritage Site in India?
- Hampi
 - Kaziranga National Park
 - Mahabalipuram
 - Rani ki Vav
- 10) The Venice Charter is a document concerning ____.
- Archaeological excavation
 - Heritage site tourism
 - Principles of conservation and restoration
 - Urban planning
- 11) Which international organization provides training for heritage professionals?
- IUCN
 - ICCROM
 - UNESCO
 - UNDP
- 12) ICOM deals with ____.
- Museums
 - Monuments
 - Conservation only
 - Urban architecture

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

12

- What is the full form of ICOMOS?
- Mention one function of INTACH.
- What is meant by adaptive reuse?
- Define heritage tourism in one sentence.
- In which year was the UNESCO World Heritage Convention adopted?
- Which ministry in India is primarily responsible for cultural heritage?

- Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12**
- a) Explain the term 'heritage management' and its objectives.
 - b) What are the challenges in preserving urban heritage in India?
 - c) Discuss the importance of community participation in heritage conservation.
 - d) Write a short note on the Indian National Trust for Art and Cultural Heritage (INTACH).
- Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12**
- a) Analyze the role of national and international organizations (such as ASI, INTACH, UNESCO, ICOMOS) in the conservation and management of heritage sites.
- OR**
- b) What is a heritage management plan? Describe its key components and explain how it contributes to effective heritage conservation.
- Q.5 Answer the following question in detail. 12**
- Discuss the impact of tourism on heritage sites. How can heritage tourism be made sustainable without compromising conservation values?

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए (History) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

History of Science and Technology in India. (230108207)

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) दिल्लीतील मेहरौली येथील लोखंडी स्तंभ प्रसिद्ध आहे कारण ———
 अ) ही सर्वात उंच लोखंडी रचना आहे.
 ब) ती शतकानुशतके गंजलेली नाही
 क) ती शुध्द सोन्यापासून बनलेली आहे
 ड) त्यावर अशोकाचे शिलालेख आहेत
- २) गणितावरील प्रसिद्ध ग्रंथ 'लीलावती' कोणी लिहिला?
 अ) आर्यभट्ट
 ब) ब्रह्मगुप्त
 क) भास्कर दुसरा
 ड) पिंगला
- ३) शुन्याच्या संकल्पनेवरील त्यांच्या कार्यासाठी कोणता प्राचीन भारतीय विद्वान ओळखला जातो?
 अ) आर्यभट्ट
 ब) ब्रह्मगुप्त
 क) चरक
 ड) पाणिनी
- ४) प्राचीन भारतीय विद्वान चरक यांनी कोणत्या क्षेत्रात योगदान दिले?
 अ) भौतिकशास्त्र
 ब) रसायनशास्त्र
 क) वैद्यकशास्त्र
 ड) गणित
- ५) 'पाणिनी' कोणत्या शाखेतील योगदानासाठी प्रसिद्ध आहे?
 अ) खगोलशास्त्र
 ब) व्याकरण
 क) रसायनशास्त्र
 ड) शस्त्रक्रिया
- ६) आयुर्वेद (प्राचीन भारतीय औषध) वर कोणता प्राचीन ग्रंथ अग्रगण्य मानला जातो?
 अ) अर्थशास्त्र
 ब) चरक संहिता
 क) अष्टाध्यायी
 ड) ऋग्वेद

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) सुरुवातीच्या वैदिक समाजाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. ते नंतरच्या वैदिक काळातील वास्तुकलेपेक्षा कसे वेगळे होते?
- किंवा
- ब) बौद्ध वास्तुकलेचा, विशेषतः स्तूप आणि विहारांच्या प्रचारात सम्राट अशोकाच्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा. त्यांच्या संरक्षणामुळे धार्मिक कला आणि वास्तुकला कशी आकाराला आली?
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- वेद, उपनिषद आणि नंतरच्या ग्रंथांसारख्या प्राचीन भारतीय ग्रंथांमध्ये आढळणारे वैज्ञानिक ज्ञान वर्णन करा, ते विज्ञान आणि निसर्गाकडे पाहण्याचा भारतीय दृष्टिकोन कसा प्रतिबिंबित करतात?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
History of Science and Technology in India. (230108207)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

12

- 1) The Iron Pillar at Mehrauli, Delhi, is famous because _____.
 a) It is the tallest iron structure
 b) It has not rusted over centuries
 c) It is made of pure gold
 d) It has inscriptions of Ashoka
- 2) Who wrote 'Lilavati', a famous treatise on Mathematics?
 a) Aryabhata
 b) Brahmagupta
 c) Bhaskara II
 d) Pingala
- 3) Which ancient Indian scholar is known for his work on the concept of zero?
 a) Aryabhata
 b) Brahmagupta
 c) Charaka
 d) Panini
- 4) In which field did ancient Indian scholar Charaka contribute?
 a) Physics
 b) Chemistry
 c) Medicine
 d) Mathematics
- 5) 'Panini' is renowned for his contributions to which discipline?
 a) Astronomy
 b) Grammar
 c) Chemistry
 d) Surgery
- 6) Which ancient text is considered a pioneering work on Ayurveda (ancient Indian medicine)?
 a) Arthashastra
 b) Charaka Samhita
 c) Ashtadhyayi
 d) Rigveda
- 7) Who is the author of the ancient Indian text "Aryabhatiya"?
 a) Bhaskara II
 b) Aryabhata
 c) Varahamihira
 d) Brahmagupta
- 8) What field does the "Charaka Samhita" relate to?
 a) Astronomy
 b) Metallurgy
 c) Medicine
 d) Mathematics

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए (History) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Applied History (230108208)

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२**
- १) उपयोजित इतिहास हा शब्द सर्व प्रथम ---- यांनी वापरला.
 अ) बेंजामिन शाम्बाग ब) टोयान्बी
 क) क्रोसे ड) आर. जी. कॉलिंगवूड
 - २) सामाजिक शास्त्राची जननी कोणाला म्हणतात?
 अ) समाजशास्त्र ब) राज्यशास्त्र
 क) अर्थशास्त्र ड) इतिहास
 - ३) पुरातत्व यांना अलिखित इतिहास म्हणतात असे कोण म्हणतो?
 अ) प्लीडर्स पेंटरी ब) डॉ. आल्फ्रेड क्रोबर
 क) गुटेनबर्ग ड) क्रोसे
 - ४) 'हिस्ट्री इट्स थेअरी अंड प्राक्टिस' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) जॉन्सन ब) कॉलिंगवूड
 क) रंके ड) क्रोसे
 - ५) पर्यटनाला इंग्रजीत ---- असे म्हणतात.
 अ) टोरनास ब) टूरिजम
 क) टोर्न ड) टूर
 - ६) संशोधनासाठी उपयुक्त अशी कागदपत्रे गोळा करणे व गोळा केलेली महत्त्वपूर्ण कागदपत्रे संग्रहित करून ठेवणे यास पुराभिलेखागर असे म्हणतात.
 अ) विकीपिडिया ब) महाजन
 क) बासू ड) शर्मा
 - ७) पर्यटन वाहतूक समितीची स्थापना कोणत्या साली झाली?
 अ) १९४७ ब) १९४८
 क) १९४९ ड) १९९५०

- ८) रेडिओचा शोध ——— मध्ये लागला.
 अ) १८८० ब) १८९५
 क) १८९० ड) १८८५
- ९) ब्रिटीशांनी मुंबई मध्ये ——— साली मुद्रणालयाची स्थापना केली.
 अ) १६९० ब) १६५०
 क) १६८४ ड) १६६०
- १०) 'अप्रोच टू आर्कीयोलोजी' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) स्तुअर्त पिगोट ब) टेलर
 क) क्रोबर ड) चाइल्ड
- ११) वस्तुसंग्रहालायाची कल्पना सर्वप्रथम ——— येथे जन्माला आली.
 अ) भारत ब) युरोप
 क) अमेरिका ड) आफ्रिका
- १२) आर्कीयोलोजी हा शब्द मूळ ——— भाषेतून आला आहे.
 अ) ग्रीक ब) चिनी
 क) भारतीय ड) लाटिन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) वृत्तपत्रे उदय आणि विकास
 ब) प्रसारमाध्यमाचा अर्थ
 क) उपयोजित इतिहासाचे महत्त्व
 ड) प्राचीन लिखित साधने
 इ) समकालीन इतिहासाचे स्वरूप
 ई) पर्यटनाचे स्वरूप

प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न सोडवा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) पर्यटनाचा अर्थ आणि व्याप्ती
 ब) विविध विषयात इतिहासाचे उपयोजन
 क) पर्यटन क्षेत्रातील व्यवसायिक संधी
 ड) भूतकाळ व वर्तमानकाल यांच्यातील सहसंबंध

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) पर्यटनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) पुरातत्वशास्त्र म्हणजे काय? ते सांगून पुरातत्वशास्त्राचे प्रकार सांगा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१२

- वास्तुसंग्रहालयाचे प्रकार आणि महत्त्व सांगा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Applied History (230108208)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

12

- 1) Who first used the word Applied history?
 - a) Benjamin Shombog
 - b) Toynbee
 - c) Croce
 - d) R.G. Collingwood
- 2) Who is called as mother of social sciences?
 - a) Sociology
 - b) Political Science
 - c) Economics
 - d) History
- 3) Who said that, Archaeology is called as a unwritten history?
 - a) Plidars Petri
 - b) Dr. Alfred Crobar
 - c) Gutenberg
 - d) Croce
- 4) Who wrote a book, "History its Theory and Practice'?
 - a) Johanson
 - b) Collingwood
 - c) Ranke
 - d) Croce
- 5) The world Paryatan has the word _____ in English.
 - a) Tornos
 - b) Tourism
 - c) Toran
 - d) Tour
- 6) Who said that, "Archives is a collection of documents or the collection they are stored"?
 - a) Wikipedia
 - b) Mahajan
 - c) Basu
 - d) Sharma
- 7) Tourism transportation committee was setup in _____.
 - a) 1947
 - b) 1948
 - c) 1949
 - d) 1950
- 8) Radio was invented in _____.
 - a) 1880
 - b) 1895
 - c) 1890
 - d) 1885
- 9) The British founded the printing press in Mumbai in _____.
 - a) 1690
 - b) 1650
 - c) 1684
 - d) 1660

- 10) Who wrote a book, "Approach to Archaeology"?
- a) Stuart Pigut
 - b) Taylor
 - c) Crobar
 - d) Child
- 11) The idea of Museum firstly origin in _____.
- a) India
 - b) Europe
 - c) America
 - d) Africa
- 12) 'Archaeology' this English word origin from _____.
- a) Greek
 - b) Chines
 - c) Indian
 - d) Lation

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Rise and development of newspapers.
- b) Meaning of Media.
- c) Importance of Applied history.
- d) Ancient written sources.
- f) Nature of Contemporary history.
- e) Nature of Tourism

Q.3 Write short answer. (Any Two) 12

- a) Meaning and scope of tourism
- b) Deployment of history in various subjects.
- c) Professional Opportunities in the tourism.
- d) Correlation between past and Present

Q.4 Write the detail answers. (Any One) 12

- a) Explain the various types of Tourism.
- b) What is archaeology and describe the types of archaeology?

Q.5 Write the detail answer. 12

Describe the types of Museums and importance of Museum.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
History of Modern India - I (1757 to 1857) (230108301)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) बंगालमधील खालील पैकी कोणत्या श्रीमंत व्यक्तीने प्लासीच्या युद्धावेळी इंग्रजांना पाठिंबा दिला होता.
अ) जगतसेठ ब) अमिरचंद
क) मानिकचंद ड) रायदुर्लभ
- २) १८५७ च्या उठावावेळी भारताचा गव्हर्नर जनरल कोण होता.
अ) सर जॉन शोअर ब) वॉरन हेस्टिंग्ज
क) लॉर्ड कॉर्नवालिस ड) लॉर्ड कॅनिंग
- ३) पहिल्या इंग्रज मराठा युद्धावेळी भारताचा गव्हर्नर जनरल कोण होता?
अ) लॉर्ड कॉर्नवालिस ब) लॉर्ड वेलस्ली
क) लॉर्ड विल्यम बेंटिक ड) वॉरन हेस्टिंग्ज
- ४) खालीलपैकी कोणत्या गव्हर्नर जनरलने सर्वप्रथम न्यायालयीन व्यवस्थेत सुधारणा केल्या?
अ) वॉरन हेस्टिंग्ज ब) लॉर्ड वेलस्ली
क) लॉर्ड विल्यम बेंटिक ड) लॉर्ड कॉर्नवालिस
- ५) भारतात बक्सारची लढाई केव्हा लढली गेली.
अ) १७५७ ब) १७६४
क) १७९९ ड) १७६५
- ६) कोणत्या भारतीय शासकाने सर्वप्रथम तैनाती फौजेचा स्विकार केला होता.
अ) मराठा ब) निझाम
क) टिपू सुलतान ड) उदयपुर

- ७) बंगालमध्ये दुहेरी राज्यव्यवस्थेची सुरुवात कोणी केली.
 अ) रॉबर्ट क्लार्क व्हा ब) लॉर्ड वेलस्ली
 क) लॉर्ड विल्यम बेंटिक ड) लॉर्ड कॉर्नवालिस
- ८) 'सरकारी नौकरीसाठी इंग्रजीत शिकलेल्या भारतीयांनाच प्राधान्य दिले जाईल' अशी घोषणा इंग्रजांनी कधी केली.
 अ) १८३३ ब) १८३५
 क) १८४४ ड) १८६५
- ९) कोणत्या चार्टर ॲक्ट नुसार भारतीयांच्या शिक्षणासाठी प्रतिवर्ष एक लाख रुपयाची तरतुद केली गेली.
 अ) चार्टर ॲक्ट, १७७३ ब) चार्टर ॲक्ट, १७९३
 क) चार्टर ॲक्ट, १८१३ ड) चार्टर ॲक्ट, १८३३
- १०) भारतीय शिक्षण व्यवस्थेमध्ये — हा कायदा 'मॅगनाचार्ट' म्हणून ओळखला जातो.
 अ) १८५४ चा वुडाचा खलिता ब) १८८२ चा हंटर कमिशन
 क) १९१७ चा सॅडलर कमिशन ड) १८३३ चा लॉ कमिशन
- ११) — हे भारतात स्थापन झालेले पहिले विद्यापीठ आहे.
 अ) मुंबई विद्यापीठ ब) पुणे विद्यापीठ
 क) कलकत्ता विद्यापीठ ड) मद्रास विद्यापीठ
- १२) १८५७ च्या उठावाचे तत्कालीन कारण कोणते आहे?
 अ) एन्फिल्ड बंदुका व काडतुसांचे वापर
 ब) 'आर्म्स ॲक्ट' कायद्याचे वापर
 क) लॉर्ड डलहौसीचे खालसा धोरण
 ड) लॉर्ड वेलस्लीचे तैनाती फौज व्यवस्था

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) निझामी हक्क व दिवाणी हक्क यातील फरक सांगा.
 ब) इंग्रजांपूर्वी भारतात अस्तित्वात असलेल्या गुरुकुल पद्धतीचे स्वरूप सांगा.
 क) 'अंधार कोठडी' प्रकरण काय होते?
 ड) भारतात मध्यमवर्गाच्या उदयास जबाबदार असलेल्या कारणांचे मूल्यमापन करा.
 इ) वॉरन हेस्टींग्जच्या काळातील नंदकुमार प्रकरणाबद्दल माहिती सांगा.
 ई) १८ व्या शतकात भारतीय उद्योगधंद्याच्या न्हासाला जबाबदार असलेली कोणतीही चार कारणे सांगा.

- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) १८ व्या शतकातील भारतीय समाज व संस्कृती
 ब) लॉर्ड कॉर्नवालिसची कामगिरी
 क) इंग्रजांचे भारतीय शिक्षणविषयक धोरण
 ड) लॉर्ड बेंटिग यांची कामगिरी
- प्र.४ अ) आपणास काय वाटते? १७५७ ची प्लासीची लढाई ही इंग्रजांच्या मुत्सद्देगिरीचे १२
 एक उत्तम उदाहरण आहे, शौर्याचे नाही. आपले मत स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) आपणास काय वाटते? बक्सारच्या लढाईतील विजयामुळे इंग्रजी सत्तेचा पाया
 भारतात दृढ झाला. चर्चा करा.
- प्र.५ भारतातील १८५७ च्या उठावाची, सामाजिक व राजकीय कारणे कोणती होती? १२

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

**M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
History of Modern India - I (1757 to 1857) (230108301)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) Which of the following richest banker of Bengal did support to British in Battle of Plassey?
 - a) Jagat Seth
 - b) Amir Chand
 - c) Manikchand
 - d) Raydurlabha
- 2) Who was Governor General of India during revolt of 1857?
 - a) Lord Sir John Shore
 - b) Warran Henstings
 - c) Lord Cornwallis
 - d) Lord Canning
- 3) Who was Governor General of India during first Maratha British war?
 - a) Lord Cornwallis
 - b) Lord Wellesly
 - c) Lord William Bentinck
 - d) Warren Henstings
- 4) Which of the following Governor General introduced early Judicial Reforms for India.
 - a) Warran Henstings
 - b) Lord Wellesly
 - c) Lord William Bentinck
 - d) Lord Cornwallis
- 5) When was The Battle of Buxar fought in India?
 - a) 1757
 - b) 1764
 - c) 1799
 - d) 1765
- 6) Which Indian ruler accepted Subsidiary Alliance System earlier?
 - a) Maratha
 - b) Nizam
 - c) Tipu Sultan
 - d) Udaypur
- 7) Who introduced Dual System in Bengol?
 - a) Robert Clive
 - b) Lord Wellesly
 - c) Lord William Bentinck
 - d) Lord Cornwallis
- 8) When did British declare that English knowing Indians would be given preference for government jobs in India.
 - a) 1833
 - b) 1835
 - c) 1844
 - d) 1865

- 9) In which Charter Act per year one lakh rupees was sanctioned for purposes of education in India.
a) Charter Act, 1773 b) Charter Act, 1793
c) Charter Act, 1813 d) Charter Act, 1833
- 10) _____ Act is known as Magna Chart for Indian Education system.
a) Wood Dispatch of 1854 b) Hunter Commission of 1882
c) Sadlar Commission of 1917 d) Low Commission of 1833
- 11) _____ is the first university established in India.
a) Mumbai University b) Pune University
c) Calcutta University d) Madras University
- 12) What was the immediate cause of revolt of 1857?
a) Introduction of New Enfield Rifle and Cartridges.
b) Introduction of Arms Act
c) Annexation Policy of Lord Dalhousie
d) Subsidiary Alliance System of Lord Wellesley

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Explain difference between Diwani and Nizzami right?
b) What was nature of 'Gurukul System' in India before British?
c) What was Block hole tragedy?
d) Assess the Reasons to emerge middle class in India.
e) Give details about Nandkumar issue in Worrans Henstings regime.
f) Give any four reason to ruin the Indian Industry in 18th century.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Indian Society and Culture in 18th Century
b) Work of Lord Cornwallis
c) British Policy toward Indian Education
d) Work of Lord William Bentinck

Q.4 a) What do you think? Victory in Plassey of 1757 was the best example of British diplomacy, instead of valour. Explain your opinion. 12

OR

- b) What do you think? Battle of Buxar helped British to consolidate their power in India. Explain It.

Q.5 What were the Social and Political Reasons to the revolt of 1857 in India? 12

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
History of Maratha - I (Polity & Economy) (1600 to 1818 A.D.)
(230108302)

वार, दिनांक : सोमवार, २०-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) मोगल दरबाराची बातमीपत्रे हा फार्सीतून मराठीत भाषांतर केलेला ग्रंथ ---- यांनी लिहिला.
अ) ग. ह. खरे
ब) वि. का. राजवाडे
क) सेतू माधवराव पगडी
ड) कवी परमानंद
- २) मराठा इतिहास लेखनाची असंख्य कागदपत्रे ---- येथील इंडिया ऑफीस मध्ये आहेत.
अ) फ्रान्स
ब) इंग्लंड
क) इटली
ड) नेपाळ
- ३) रामचंद्र पंत अमात्य यांनी ---- हा राजनीतीपर ग्रंथ लिहिला.
अ) विवेकसिंधू
ब) आज्ञापत्र
क) अर्थशास्त्र
ड) राजतरंगिणी
- ४) मराठा-पोर्तुगीज संबंधावर ---- यांनी ग्रंथलेखन केले.
अ) डॉ. पांडूरंग पिसुर्लेकर
ब) ग. ह. खरे
क) कमल गोखले
ड) डॉ. जयसिंगराव पवार
- ५) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकापासून ---- शकाची सुरुवात झाली.
अ) शालीवाहन
ब) हिजरी
क) फसली
ड) शिव
- ६) ---- घराण्याने ग्वाल्हेर येथून राज्यकारभार पाहिला.
अ) होळकर
ब) दाभाडे
क) शिंदे
ड) शिर्के

- ७) शिवरायांच्या अष्टप्रधान मंडळातील ——— कडे सैन्यविभागाची जबाबदारी होती.
 अ) अमात्य
 ब) सुमंत
 क) पेशवा
 ड) सेनापती
- ८) मराठा साम्राज्याचे कारभारी म्हणून ——— यांनी काम केले.
 अ) महादजी शिंदे
 ब) नाना फडणवीस
 क) सखाराम बापू
 ड) हरिपंत फडके
- ९) किल्ले प्रशासनात ——— हा प्रमुख अधिकारी होता.
 अ) सबनीस
 ब) हवालदार
 क) कारखानीस
 ड) चिटणीस
- १०) छत्रपती शिवाजी महाराजांनी जमीन मोजणीसाठी ——— चा वापर केला.
 अ) शिवशाही काठी
 ब) तागाची दोरी
 क) लोखंडी साखळी
 ड) मीटर पट्टी
- ११) पैठणी साडयांच्या उत्पादनासाठी ——— हे शाहर प्रसिद्ध होते.
 अ) सांगली
 ब) वाई
 क) येवला
 ड) मीरज
- १२) ——— हुंडी सादर करताच ग्राहकाला तात्काळ पैसे द्यावे लागत असत.
 अ) दर्शनी
 ब) लहानी
 क) वरात
 ड) मुदती

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) सभासद बखरीविषयी थोडक्यात लिहा.
 ब) अष्टप्रधान मंडळाची चार वैशिष्ट्ये सांगा.
 क) मराठाकालीन जमीन प्रकाराविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
 ड) मराठाकालखंडातील दुष्काळाविषयी माहिती लिहा.
 इ) मराठा कालीन प्रमुख व्यापारी केंद्राविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
 ई) मराठा कालीन चलनव्यवस्था.

प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) परकीय भाषेतील साधने
 ब) मराठाकालीन लष्करी व्यवस्था
 क) मराठाकालीन प्रमुख उद्योगधंदे
 ड) मराठा कालीन पेढीव्यवहार

प्र.४ अ) मराठाकालीन इतिहास लेखनाची मराठा व संस्कृत भाषेतील साधने याविषयी विस्तृतपणे लिहा. १२

किंवा

ब) गोत सभेविषयी विस्तृत माहिती द्या.

प्र.५ मराठा कालीन पीक रचनेविषयी विस्तृत माहिती लिहा. १२

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
History of Maratha - I (Polity & Economy) (1600 to 1818 A.D.)
(230108302)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) Mughal Darbarachi Batmipatre is a book translated from Persian into Marathi written by _____.
 - a) G. H. Khare
 - b) V. K. Rajwade
 - c) Setu Madhavrao Pagadi
 - d) Kavi Parmanand
- 2) Numerous documents of Maratha history writing are in the India Office here _____.
 - a) France
 - b) England
 - c) Italy
 - d) Nepal
- 3) Ramchandra Pant Amatya wrote a political book _____.
 - a) Viveksindhu
 - b) Ajnapatra
 - c) Arthasastra
 - d) Rajatarangini
- 4) _____ wrote a book on Maratha-Portuguese relations.
 - a) Dr. Pandurang Pisurlekar
 - b) G. H. Khare
 - c) Kamal Gokhale
 - d) Dr. Jayasingrao Pawar
- 5) From the coronation of Chhatrapati Shivaji Maharaj _____ the Saka era began.
 - a) Shalivahan
 - b) Hijri
 - c) Fasali
 - d) Shiva
- 6) _____ The family ruled from Gwalior.
 - a) Holkar
 - b) Dabhade
 - c) Shinde
 - d) Shirke
- 7) _____ of Chhatrapati Shivaji Maharaj Ashtapradhan Mandal was responsible for the military department.
 - a) Amatya
 - b) Sumant
 - c) Peshwa
 - d) Senapati
- 8) _____ worked as the administrator of the Maratha Empire.
 - a) Mahadji Shinde
 - b) Nana Fadnavis
 - c) Sakharam Bapu
 - d) Haripant Phadke

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

एम.ए. (History) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

History of Modern Maharashtra - I (1818 to 1960 A.D.) (230108303)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) पेशवाईचा शेवट केव्हा झाला?
अ) १८१८
ब) १८१५
क) १८२०
ड) १८२७
- २) पेशव्यांची राजधानी कोणती होती?
अ) सोलापूर
ब) सांगली
क) पुणे
ड) कोल्हापूर
- ३) रयतवारी पद्धत मुंबई प्रांतात केंव्हा लागू झाली?
अ) १ नोव्हेंबर १९१९
ब) १ नोव्हेंबर १९२०
क) १ नोव्हेंबर १९०५
ड) १ नोव्हेंबर १९२७
- ४) रामोश्याच्या प्रमुखास काय म्हणतात?
अ) नाईक
ब) पाईक
क) ठाणेदार
ड) किल्लेदार
- ५) महाराष्ट्रात रामोशी जमात कोठे आढळते?
अ) उत्तर घाट
ब) पश्चिम घाट
क) दक्षिण घाट
ड) पूर्व घाट
- ६) मराठाशाहीत किल्ल्याच्या रक्षणाची जबाबदारी कोणावर होती?
अ) भिल्ल
ब) रामोशी
क) कोळी
ड) आदिवासी
- ७) छत्रपती प्रतापसिंह महाराज यांचे राज्य कोठे होते?
अ) नाशिक
ब) पुणे
क) सातारा
ड) सोलापूर

- ८) मराठेशाहीत नागपूरवर कोणाची सत्ता होती
 अ) भोसले ब) जाधव
 क) होळकर ड) शिंदे
- ९) गोपालकृष्ण वलंगकर यांनी अस्पृश्यते विरुद्ध लढवण्यासाठी कोणते वृत्तपत्र सुरू केले?
 अ) दर्पण ब) सामना
 क) विटाळ विध्वंसक ड) केसरी
- १०) पुण्यात मुलींची पहिली शाळा कोणी सुरू केली?
 अ) लोकहितवादी ब) दादासाहेब गायकवाड
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) महात्मा फुले
- ११) 'पॉवर्टी एंड अनब्रिटीश रूल इन इंडिया' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) नारायण मेघाजी लोखंडे ब) कार्ल मार्क्स
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) दादाभाई नौरोजी
- १२) 'द प्रॉब्लेम ऑफ रूपी' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) लोकहितवादी ब) दादासाहेब गायकवाड
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) महात्मा फुले

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) लॉर्ड एल्फीन्स्टनच्या सुधारणा सांगा.
 ब) महाराष्ट्रातील ग्रामीण सामाजिक जीवन माहिती द्या.
 क) उमाजी नाईकचे कार्य सांगा.
 ड) कोळ्यांनी ब्रिटीश सत्तेच्या विरोधात उठाव का केला?
 इ) १९ व्या शतकातील स्त्री जीवन सांगा.
 ई) ब्राम्हणेत्तर चळवळीची कारणे सांगा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
 अ) मराठाकालीन विविध व्यवसायाची माहिती द्या.
 ब) न्यायमूर्ती रानडे यांचे आर्थिक विचार सांगा.
 क) कामगार चळवळीच्या उदयाची कारणे सांगा.
 ड) राजश्री छत्रपती शाहू महाराजांचे अस्पृश्य विषयक कार्य सांगा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
 अ) ब्रिटीश प्रशासनाचे सामाजिक व राजकीय आर्थिक व सांस्कृतिक परिणाम सांगा.
 ब) दलित चळवळीची माहिती द्या.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
 छत्रपती शाहू महाराजांचे वेदोक्त प्रकरण सांगा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
History of Modern Maharashtra - I (1818 to 1960 A.D.) (230108303)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.**12**

- 1) When did Peshwa end?

a) 1818	b) 1815
c) 1820	d) 1827
- 2) What is the Capital of Peshwa?

a) Solapur	b) Sangli
c) Pune	d) Kolhapur
- 3) When Was the Rayatwari System introduced in Mumbai province?

a) 1 November 1919	b) 1 November 1920
c) 1 November 1905	d) 1 November 1927
- 4) What is the head of Ramoshi called?

a) Naik	b) Paik
c) Thanedar	d) Kileedar
- 5) Where is the Maharashtra Ramoshi Tribe found?

a) North Ghats	b) Western Ghats
c) South Ghats	d) Eastern Ghats
- 6) Who was responsible for the protection of the fort during the Maratha period?

a) Bhill	b) Ramoshi
c) Koli	d) Adivasi
- 7) Where Was the Kingdom of Chhatrapati Pratapsingh Maharaj?

a) Nashik	b) Pune
c) Satara	d) Solapur
- 8) Who ruled over Nagpur during the Maratha period?

a) Bhosale	b) Jadhav
c) Holkar	d) Shinde

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (History) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल - २०२६

History of World Revolutions (230108304)

वार, दिनांक: शुक्रवार, २४-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: सकाळी ११:०० ते १२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

१) — या देशात सर्वप्रथम औद्योगिक क्रांती घडून आली.

अ) अमेरिका	ब) इंग्लंड
क) जर्मनी	ड) जपान

२) — या अर्थशास्त्रज्ञाने औद्योगिक क्रांती हा शब्दप्रयोग सर्वप्रथम वापरला.

अ) ऑगस्ट ब्लांकी	ब) कार्ल मार्क्स
क) जॉन सिली	ड) अमर्त्य सेन

३) औद्योगिक क्रांतीमुळे — वर्गाचा उदय झाला.

अ) शेतकरी	ब) सरंजामदार
क) भांडवलदार	ड) शिक्षक

४) — लुईच्या कारकीर्दीत १७८९ ची फ्रेंच राज्यक्रांती घडून आली.

अ) १४ व्या	ब) १५ व्या
क) १६ व्या	ड) १८ व्या

५) द स्पिरीट ऑफ द लॉज या ग्रंथात — याने सत्ता विभाजनाचा सिद्धांत मांडला.

अ) मॉंटेस्क्यू	ब) व्हॉल्टेअर
क) रूसो	ड) दिदेरो

६) — रोजी बॅस्टिलचा पाडाव घडून आला.

अ) १४ मे १७८९	ब) १४ जून १७८९
क) १८ जून १७८९	ड) १४ जुलै १७८९

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) औद्योगिक क्रांतीची कोणतेही दोन परिणाम स्पष्ट करा.
- ब) औद्योगिक क्रांतीमुळे कापड उद्योगात झालेल्या बदलांची माहिती द्या.
- क) फ्रान्समधील वैचारिक जागृतीमध्ये रूसो या विचारवंताचे योगदान सांगा.
- ड) दहशतीची राजवट म्हणजे काय?
- प्र.३ टीप लिहा. 0६
- फ्रान्समधील राष्ट्रीय सभेचे कार्य.
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) औद्योगिक क्रांतीची कारणे स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) इ. स. १७८९ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
History of World Revolutions (230108304)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 06

- 1) Industrial revolution first happened in _____ country.
 - a) America
 - b) England
 - c) Germany
 - d) Japan

- 2) The term Industrial revolution firstly used by economist _____.
 - a) Auguste Blanki
 - b) Karl Marx
 - c) John Selly
 - d) Amartya Sen

- 3) _____ class is emarged in the Industrial Revolution.
 - a) Peasant
 - b) Feudal
 - c) Capitalist
 - d) Teacher

- 4) French Revolution, 1789 took place in the region of Luis _____.
 - a) 14th
 - b) 15th
 - c) 16th
 - d) 18th

- 5) _____ proposed the Theory of separation of powers in book 'The spirit of the Laws'.
 - a) Montesquieu
 - b) Voltaire
 - c) Rousseau
 - d) Diderot

- 6) The storming of Bastille took place _____.
 - a) 14th May 1789
 - b) 14th June 1789
 - c) 18th June 1789
 - d) 14th July 1789

Q.2 Write short answers. (Any Two) 06

- a) Explain the any two effects of Industrial revolution.
- b) Give information about changes in the textile industry during the Industrial revolution.
- c) State the contribution of Rousseau in intellectual awareness in France.
- d) What is meant by Region of Terror?

Q.3 Write Short Notes. 06

Work of National assembly.

Q.4 Write the detailed answer. (Any One)

12

a) Explain the causes of Industrial revolution.

OR

b) Explain the effects of French Revolution, 1789 A.D.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल - २०२६

Women in Indian History (230108306)

वार, दिनांक: सोमवार, २७-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
 ४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) श्रीमती फुलरेणू गुहा यांच्या अध्यक्षतेखाली ——— हा अहवाल सादर केला.
 अ) समाजाच्या दिशेने ब) समानतेच्या दिशेने
 क) धर्माच्या दिशेने ड) जातीच्या दिशेने
- २) 'भारतीय स्त्री मुक्ती दिन' म्हणून ——— हा दिवस साजरा केला जातो.
 अ) २३ डिसेंबर १९२७ ब) २४ डिसेंबर १९२७
 क) २५ डिसेंबर १९२७ ड) २६ डिसेंबर १९२७
- ३) ——— या संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या पहिल्या महिला अध्यक्षा होत्या.
 अ) डॉ. अँनी बेझंट ब) विजयालक्ष्मी पंडित
 क) इंदिरा गांधी ड) सरोजीनी नायडू
- ४) ——— यांनी चले जाव चळवळी मध्ये भाग घेतला होता.
 अ) कल्पना चावला ब) डॉ. अँनी बेझंट
 क) अरुणा असफअली ड) भिकाजी कामा
- ५) एस. एन. डी. टी महिला विद्यापीठाची स्थापना ——— यांनी केली.
 अ) महात्मा फुले ब) नाना शंकर सेठ
 क) महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे ड) महर्षी धोंडो केशव कर्वे
- ६) 'स्त्री पुरुष तुलना' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.
 अ) सावित्रीबाई फुले ब) ताराबाई शिंदे
 क) पंडिता रमाबाई ड) रमाबाई आंबेडकर

- ७) ——— ही पहिली भारतीय महिला अंतराळवीर होय.
 अ) कल्पना चावला ब) राजश्री पांडे
 क) यशोदा रानडे ड) कल्पना दत्त
- ८) 'स्त्री ही माणूस आहे आणि म्हणून तिला पुरुषाच्या बरोबरीने जगण्याचा अधिकार आहे' असे मत ——— यांनी मांडले.
 अ) गो. स. सरदेसाई ब) वि. का. राजवाडे
 क) म. गो. रानडे ड) गो. ग. आगरकर
- ९) स्त्रियांची दुय्यमता नष्ट करणारी चळवळ म्हणजे ——— होय.
 अ) महिला संघटन ब) स्त्रीवाद
 क) स्त्रीमुक्ती ड) स्त्रियांची क्रांती
- १०) 'शारदासदन' ही संस्था ——— यांनी सुरू केली.
 अ) सावित्रीबाई फुले ब) ज्योतिबा फुले
 क) पंडिता रमाबाई ड) रमाबाई आंबेडकर
- ११) 'The Second Sex' (दुय्यम लैंगिकता) हा ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.
 अ) सिमोन-दि-बुवा ब) सेलेमा जेम्स
 क) बेटी फ्रेडन ड) जोसेफाईन
- १२) 'अखिल भारतीय स्त्री परिषदेची' स्थापना ——— साली झाली.
 अ) १९८१ ब) १९८२
 क) १९८३ ड) १९८४

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) सिमोन-दि-बुवा यांचे स्त्रियांसाठीचे कार्य लिहा.
 ब) जैन धर्माने दीक्षा घेण्याची कोणती कारणे सांगितली आहेत?
 क) हरटॉग समितीच्या स्त्री शिक्षण विषयक शिफारशी सांगा.
 ड) क्रांतिकारी चळवळीत कार्य करणाऱ्या स्त्रियांची माहिती सांगा.
 इ) बौद्ध धर्माचा स्त्रीविषयक दृष्टीकोन लिहा.
 ई) दलित स्त्रियांच्या चळवळी ची माहिती सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) भक्ती चळवळीमध्ये संत स्त्रियांचे योगदान स्पष्ट करा.
 ब) २० व्या शतकातील स्त्री शिक्षणाचा आढावा घ्या.
 क) प्राचीन भारतीय शिक्षणाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ड) मुस्लीम धर्माचा स्त्रीविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) स्त्रीवादाची संकल्पना सांगून स्त्रीवादी सिद्धांतांचा आढावा घ्या.
किंवा
- ब) आधुनिक काळातील स्त्रियांच्या प्रगतीचा आढावा घ्या.
- प्र.५ भारतातील शेतकरी आणि कामगार चळवळीच्या कार्याचा आढावा घ्या. १२

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Women in Indian History (230108306)**

Day & Date: Monday, 27-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencil is allowed.
4) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) _____ Report was presented under the chairmanship of Mrs. Fulrenu Guha.
 - a) Towards Society
 - b) Towards Equality
 - c) Towards religion
 - d) Towards Caste
- 2) _____ Day is celebrated as 'Indian Women's Liberation Day'.
 - a) 23 December 1927
 - b) 24 December 1927
 - c) 25 December 1927
 - d) 26 December 1927
- 3) _____ was the first female President of UNO.
 - a) Dr. Ani Bezant
 - b) Vijayalaxmi Pandit
 - c) Indira Gandhi
 - d) Sarojini Naidu
- 4) _____ was participated in 'Quit India Movement'.
 - a) Kalpana Chavla
 - b) Dr. Ani Bezant
 - c) Aruna Asaf Ali
 - d) Bhikaji Kama
- 5) S. N. D. T. Women University established by _____ in India.
 - a) Mahatma Phule
 - b) Nana Shankar Sheth
 - c) Maharshi Vitthal Ramji Shinde
 - d) Maharshi Dhondo Keshav Karve
- 6) _____ Wrote a famous book 'Shtri-Purush Tulna'.
 - a) Savitribai Phule
 - b) Tarabai Shinde
 - c) Pandita Ramabai
 - d) Ramabai Ambedkar
- 7) _____ was the first Indian Astronaut.
 - a) Kalpana Datta
 - b) Rajshri Pande
 - c) Yashoda Ranade
 - d) Kalpana Chavla

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (History) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

The Thoughts of Mahatma Jyotirao Phule (230108307)

वार, दिनांक: सोमवार, २७-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

१२

- १) राईटस ऑफ मॅन हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 - अ) थॉमस पेन
 - ब) महात्मा फुले
 - क) न्यायमूर्ती रानडे
 - ड) नेल्सन मंडेला
- २) ——— साली सत्यशोधक समाजाची स्थापना झाली.
 - अ) १८७५
 - ब) १८७०
 - क) १८५०
 - ड) १८७३
- ३) हंटर आयोगापुढे कोणी साक्ष दिली?
 - अ) न्यायमूर्ती रानडे
 - ब) महात्मा फुले
 - क) महात्मा गांधी
 - ड) लोकहितवादी
- ४) १८४८ साली ——— यांनी पुण्यात मुलींची पहिली शाळा सुरु केली.
 - अ) महात्मा जोतीराव फुले
 - ब) स्वामी दयानंद सरस्वती
 - क) महर्षी कर्वे
 - ड) राजाराम मोहन रॉय
- ५) ——— यांनी केशवपनविरोधात चळवळ सुरु केली.
 - अ) स्वामी दयानंद सरस्वती
 - ब) राजा राममोहन रॉय
 - क) महात्मा फुले
 - ड) लोकहितवादी
- ६) बोर्ड ऑफ एज्युकेशनची स्थापना ——— साली करण्यात आली.
 - अ) १८४४
 - ब) १८४५
 - क) १८३९
 - ड) १८४०
- ७) ——— यांनी शेतकऱ्यांचा आसूड हा ग्रंथ लिहिला.
 - अ) महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे
 - ब) शरद जोशी
 - क) महात्मा फुले
 - ड) यापैकी नाही

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) सत्यशोधक समाजाच्या कार्याचा आढावा घ्या.
किंवा
- ब) महात्मा फुले यांचे शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा.
- प्र.५ महात्मा फुले यांच्या स्त्री सुधारणा कार्याची सविस्तर माहिती लिहा. १२

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026**

The Thoughts of Mahatma Jyotirao Phule (230108307)

Day & Date: Monday, 27-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) Who wrote a book 'Rights of Man'?

a) Thomas Pen	b) Mahatma Phule
c) Justice Ranade	d) Nelson Mandela

- 2) Satyashodhak Samaj established in _____.

a) 1875	b) 1870
c) 1850	d) 1873

- 3) Who appeared before the Hunter commission?

a) Justic Ranade	b) Mahatma Pule
c) Mahatma Gandhi	d) Lokhitwadi

- 4) In 1848, _____ Started the first school for girls in Pune.

a) Mahatma Jyotirao Phule	b) Swami Dayanand Sarasvati
c) Maharshi Karve	d) Rajaram Mohan Roy

- 5) _____ Was started a movement against Keshavapan.

a) Swami Dayanand Sarasvati	b) Rajaram Mohan Roy
c) Mahatma Phule	d) Lokhitwadi

- 6) The Board of Education was established in the year _____.

a) 1844	b) 1845
c) 1839	d) 1840

- 7) _____ was wrote a book Shetkaryancha Asud.

a) Maharshi V. R. Shinde	b) Sharad Joshi
c) Mahatma Phule	d) None of these

- 8) Mahatma Phule is called the pioneer of _____ reforms.

a) Educational	b) Women's
c) Labour's	d) Farmer's

- 9) _____ this is an unpublished book by Mahatma Phule.
a) Satsar
b) Gulamgiri
c) The mood of the untouchables
d) Bramanche Kasab
- 10) In which book of Mahatma Phule agricultural reform is discussed?
a) Shetkaryacha Asud
b) Brhamananche Kasab
c) Gulamgiri
d) Satsar
- 11) Which trade union was founded by Narayan Lokhande?
a) Industrial Council
b) Bombay Mills Hand Association Society
c) Mill and Federation of India
d) Industrial Association
- 12) _____ Was the Martain Luther King of Maharashtra.
a) Swami Dyanand Sarswati
b) Raja Rammohan Roy
c) Mahatma Phule
d) Lokhitwadi

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Write the information about Lord Elphinstone.
b) Write the objectives of the Board of Education.
c) Write about the establishment Satyashodhak Samaj.
d) Mahatma Jyotiba Phule to the Hunter Commission.
e) Write the purpose of anti Keshvapan Movement.
f) What was the purpose of the infanticide prevention home?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Untouchability in India.
b) Social condition of 19th Century.
c) Thoughts of Mahatma Jyotiba Phule about farmers.
d) Mahatma Phule and Workers Movement.

Q.4 Write the detail answer (Any One) 12

- a) Review the work of Satyashodhak Samaj?
OR
b) Thoughts of Mahatma Jyotiba Phule about Education.

Q.5 Write a detailed information of Mahatma Phule's women's reform work. 12

- ७) अणुप्रसार बंदी करार ——— साली झाला.
 अ) १९६० ब) १९६४
 क) १९६९ ड) १९७२
- ८) नॅशनल ऐरोनेटिक्स अँड स्पेस अँडमिनिस्ट्रेशनची स्थापना ——— यांच्या अध्यक्षतेखाली झाली. (वैमनिक आणि अंतराळ प्रशासन)
 अ) केनेडी ब) ट्रूमन
 क) जॉन्सन ड) आयसेन हॉवर
- ९) “भ्रमरहित आदर्शवादी” असे वर्णन ——— यांचे केले आहे.
 अ) केनेडी ब) आयसेन हॉवर
 क) ट्रूमन ड) यापैकी नाही
- १०) केनेडीच्या अंतर्गत धोरणाचे नाव ——— होते.
 अ) बे ऑफ पीग ब) नव सीमावाद
 क) नव संघराज्यवाद ड) दारिद्र – विरोधी लढा
- ११) आधुनिक काळातील अमेरिकेतील नागरी अधिकार चळवळीचे जनक ——— होय.
 अ) जीम को ब) चार्लस विल्सन
 क) रोझा पार्कस ड) यापैकी नाही
- १२) अमेरिका सरकारने कोरिया युद्धात शासकीय भाषेत ——— कारवाई असा उल्लेख केला आहे
 अ) न्यायालयीन ब) लष्करी
 क) पोलिस ड) यापैकी नाही

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) अमेरिका व व्हर्साय तह स्पष्ट करा.
 ब) दुसऱ्या महायुद्धात अमेरिकेची भूमिका काय होती?
 क) वॉशिंग्टन तहाची उद्दिष्टे कोणती?
 ड) अमेरिका नागरी अधिकार चळवळीच्या नेत्यांची नावे लिहा.
 इ) सिटो (SEATO) मध्ये सामील नसलेल्या देशाची नावे सांगा.
 ई) केनेडी यांच्या पुस्तकाची नावे लिहा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) ट्रूमनचा न्याय उपक्रम
 ब) नाटो (NATO)
 क) कोरिया संघर्ष
 ड) ब्लॅक पॅन्थर चळवळ

- प्र.४ अ) पहिल्या महायुद्धातील अमेरिकेच्या भूमिकेवर चर्चा करा. १२
किंवा
ब) अध्यक्ष केनेडी यांचे अंतर्गत धोरण विशद करा.
- प्र.५ आयसेन हॉवर यांच्या आर्थिक धोरणाचे मूल्यमापन करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set P

**एम.ए. (History) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
History of Modern India - II (1858 to 1964) (230108401)**

वार, दिनांक : गुरुवार, १६-०४-२०२६

कमाल गुण : ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस ——— साली स्थापन झाली.

अ) १८८०

ब) १८८५

क) १८९०

ड) १८९५

२) ——— हे मवाळवादी नेते म्हणून ओळखले जातात.

अ) दादाभाई नौरोजी

ब) लाला लजपतराय

क) चंद्रशेखर आझाद

ड) लो. टिळक

३) ——— साली बंगालची फाळणी झाली होती.

अ) १९०५

ब) १९१०

क) १९१५

ड) १९२०

४) महात्मा गांधीजींचा जन्म ——— येथे झाला होता.

अ) सुरत

ब) अहमदाबाद

क) पोरबंदर

ड) राजकोट

५) महात्मा गांधीजींनी ——— येथून ब्रिटिशांना भारत छोडो चा नारा दिला होता.

अ) पुणे

ब) सातारा

क) सुरत

ड) मुंबई

६) चाफेकर बंधूंनी पुण्यातील प्लेग कमीशनर ——— ची गोळ्या घालून हत्या केली.

अ) रँड

ब) ह्यू रोज

क) रॉबर्ट

ड) चार्ल्स

- ७) — यांनी आझाद हिंद सेनेची स्थापना केली.
 अ) सुर्यसेन ब) रासबिहारी बोस
 क) सुखदेव ड) रायसेन
- ८) — हे चितगावच्या कटातील प्रमुख क्रांतीकारक होते.
 अ) सुर्यसेन ब) भुपेंद्र दत्त
 क) बिपीनचंद्र पाल ड) बिनादास
- ९) — साली हैद्राबाद संस्थान भारतात विलीन करण्यात आले.
 अ) १९४८ ब) १९५०
 क) १९५२ ड) १९५४
- १०) — हे भारतीय राज्यघटनेच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष होते.
 अ) डॉ. राजेंद्र प्रसाद ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 क) के. एम. मुन्शी ड) हंसा मेहता
- ११) दुसऱ्या महायुद्धानंतर जागतिक शांततेसाठी — ची स्थापना करण्यात आली.
 अ) UNO ब) IMF
 क) UNISEF ड) NATO
- १२) — साली भारत आणि चीन यांच्यात युद्ध झाले.
 अ) १९६० ब) १९६२
 क) १९६४ ड) १९६६

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) जहालमतवादाच्या उदयाची तीन कारणे सांगा.
 ब) दांडी यात्रेविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
 क) चितगावच्या कटाची माहिती लिहा.
 ड) क्रांतीकारक अनंत कान्हेरे यांच्या कार्याची थोडक्यात माहिती लिहा.
 इ) भारताच्या फाळणीची तीन कारणे सांगा.
 ई) पंचशील कराराविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) मवाळवादाची कार्यपद्धती
 ब) असहकार चळवळ
 क) हैद्राबाद संस्थानचे विलीनीकरण
 ड) संयुक्त राष्ट्रसंघ

- प्र.४ अ) भारतातील राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे लिहा. १२
किंवा
ब) थोर क्रांतीकारक भगतसिंग यांच्या कार्याचा आढावा घ्या.
- प्र.५ भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये लिहा. १२

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

History of Maratha - II (Society & Culture) (1600 to 1818 A.D.)
(230108402)

वार, दिनांक: शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) 'हरिविजय' ग्रंथ — यांनी लिहिला.
अ) कवी श्रीधर
ब) मोरोपंत
क) कवी नागेश
ड) कवी कचेश्वर
- २) — हा मराठी भाषेतील आद्य ग्रंथ होय.
अ) लीळाचरित्र
ब) ज्ञानेश्वरी
क) विवेकसिंधु
ड) यापैकी नाही
- ३) 'एकनाथी भागवत' ग्रंथ — यांनी लिहिला.
अ) संत एकनाथ
ब) संत चोखामेळा
क) संत नामदेव
ड) संत गहिनीनाथ
- ४) 'महारट्ट' या शब्दाचे — रूप म्हणजे महाराष्ट्र होय.
अ) पाली
ब) अर्धमागधी
क) संस्कृत
ड) फारसी
- ५) मराठाकालीन समाजव्यवस्था — वर्णात विभागलेली होती.
अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) चार
- ६) अस्पृश्यता हा — धर्मावरील कलंक आहे.
अ) ख्रिश्चन
ब) हिंदू
क) इस्लाम
ड) शीख

- ७) — यांनी 'राईज ऑफ द मराठा पावर' या ग्रंथात महाराष्ट्र धर्माची चर्चा केली आहे.
 अ) ग. ह. खरे
 ब) न्या. म. गो. रानडे
 क) वि. का. राजवाडे
 ड) सेतू माधवपगडी
- ८) डॉ. डी. आर बानाजी यांनी — ग्रंथात पेशवेकाळातील गुलामगिरीचे वर्णन केलेले आहे.
 अ) राईज ऑफ मराठा पॉवर
 ब) स्लेव्हरी इन ब्रिटिश इंडिया
 क) स्लेव्हरी इन मराठा पिरेड
 ड) यापैकी नाही
- ९) 'फीर्दीसीया' सूफी संप्रदायाची स्थापना — यांनी केली.
 अ) अहमद—अल—यश्चि
 ब) मैईनुद्दीन चिस्ती
 क) सैफुद्दीन बाखर्जी
 ड) अब्दुल कादिर
- १०) किल्ल्याच्या उतरणी वरील सपाट जागेस — म्हणतात.
 अ) बालेकिल्ला
 ब) बुरुज
 क) माची
 ड) पठार
- ११) कातकरी समाज देवदेवतांना प्रसन्न करून घेण्यासाठी — नृत्य करत असत.
 अ) कोळी नृत्य
 ब) झेंडा नृत्य
 क) गजा नृत्य
 ड) झांज नृत्य
- १२) वाघ्या — मुरळी — देवाचे सेवक असतात.
 अ) खंडोबा
 ब) गणपती
 क) विठ्ठल
 ड) लक्ष्मी

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) मराठाकालीन बखर वाडमयाची माहिती लिहा.
 ब) संत ज्ञानेश्वरांचे मराठी साहित्यातील योगदान स्पष्ट करा.
 क) महानुभव पंथाची माहिती लिहा.
 ड) मराठाकालीन बलुतेदार पद्धतीची माहिती लिहा.
 इ) संत तुकाराम महाराजांचे वारकरी सांप्रदायातील योगदान स्पष्ट करा.
 ई) मराठेकालीन चित्रकलेची माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) सुफी संताच्या कार्याचा महाराष्ट्रातील समाजावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
 ब) मराठाकालीन अस्पृश्यता स्पष्ट करा.
 क) मराठाकालीन स्थापत्यकलेची माहिती लिहा.
 ड) मराठी भाषेचा उगम व विकास स्पष्ट करा.

- प्र.४ अ) मराठाकालीन स्त्री जीवनाचे वर्णन करा. १२
किंवा
ब) महाराष्ट्र धर्म संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.५ महाराष्ट्रातील संतांची कामगिरी स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
History of Maratha - II (Society & Culture) (1600 to 1818 A.D.)
(230108402)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) 'Harivijaya' book was written by _____.
a) Poet Shridhar b) Moropant
c) Poet Nagesh d) Poet Kacheshwar
- 2) _____ is the first book in Marathi language.
a) Lila Charitra b) Dnyaneshwari
c) VivekaSindhu d) None of these
- 3) The book 'Eknathi Bhagwat' was written by _____.
a) Sant Eknath b) Sant Chokhamela
c) Sant Namdev d) Sant Gahininath
- 4) The _____ form of the word 'Maharath' means Maharashtra.
a) Pali b) Ardhamagadhi
c) Sanskrit d) Persian
- 5) The social system of the Maratha period was divided into _____ Varna.
a) One b) Two
c) Three d) Four
- 6) Untouchability is a stigma on _____ religion.
a) Christian b) Hindu
c) Islam d) Sikh
- 7) _____ has discussed Maharashtra religion in his book 'Rise of the Maratha Power'.
a) G. H. Khare b) Jui. M. G. Ranade
c) V. K. Rajwade d) Setu Madhavpagadi
- 8) Dr. D. R Banaji has described slavery in his book _____ during the Peshwa period.
a) Rise of Maratha Power b) Slavery in British India
c) Slavery in Maratha Period d) None of these

- 9) The Sufi Sect 'Firdisiyya' was founded by _____.
a) Ahmad-ul-Yashchi b) Maiinuddin Chisti
c) Saifuddin Bakhrji d) Abdul Qadir
- 10) The flat area above the fort's landing is called _____.
a) Fortress b) Tower
c) Loft(Machi) d) Plateau
- 11) The Katkari community used to perform _____ dance to please the gods.
a) Koli dance b) Flag dance
c) Gaja dance d) Zhanj dance
- 12) Waghya - Murli are servants of _____ God.
a) Khandoba b) Ganapati
c) Vitthal d) Lakshmi

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Write information about the Bakhar literature of the Maratha period.
b) Explain the contribution of Sant Dnyaneshwar in Marathi literature.
c) Write information about the Mahanubhav sect.
d) Write information about the Balutedar System of the Maratha period.
e) Explain the contribution of Sant Tukaram Maharaj to the Warkari sect.
f) Write information about the painting of the Maratha period.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12

- a) Explain the impact of the work of Sufi saints on the society of Maharashtra.
b) Explain untouchability during the Maratha period.
c) Write information about the architecture of the Maratha period.
d) Explain the origin and development of the Marathi language.

Q.4 a) Describe the life of women during the Maratha period. 12

OR

- b) Explain the concept of Maharashtra religion.

Q.5 Explain the work of sants in Maharashtra. 12

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल - २०२६

History of Modern Maharashtra - II (1961 to 1990 A.D.) (230108403)

वार, दिनांक: मंगळवार, २१-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) १९४६ च्या बेळगाव साहित्य सम्मेलनातील महत्त्वाचा ठराव कोणता?
अ) कामगार प्रश्न ब) आदिवासी प्रश्न
क) संयुक्त महाराष्ट्राचा ठराव ड) स्त्री मुक्ती
- २) राज्य पुनर्रचना आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते?
अ) पंडित नेहरू ब) सरदार पटेल
क) न्या.फजल अली ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- ३) १ मे हा दिवस काय म्हणून साजरा केला जातो?
अ) महाराष्ट्र दिन ब) क्रांती दिन
क) लोकशाही दिन ड) महिला दिन
- ४) जे. व्ही. पी. समिती कोणत्या संदर्भात नेमली?
अ) भाषावर प्रांतरचना समस्या ब) कामगार प्रश्न
क) दलित प्रश्न ड) स्त्रीयांचे प्रश्न
- ५) इ. स. १७६५ ते इ. स. १८६५ या कालखंडात कृषीक्षेत्रात कोणता बदल घडून आला.
अ) हरितक्रांती ब) कृषी क्रांती
क) शेतीचे व्यापारीकरण ड) कृषीसंस्कृती
- ६) शेतीच्या व्यापारीकरणाचा परिणाम काय झाला?
अ) शेती नापीक झाली ब) अन्नधान्य तुटवडा
क) शेतकरी आळशी बनला ड) शेती पारंपारिक बनली

- प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) कापड उद्योगाची माहिती द्या.
- किंवा
- ब) शंकरराव चव्हाण यांचे कार्य सांगा.
- प्र.५ महाराष्ट्रातील सहकार चळवळीची माहिती द्या. १२

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
History of Modern Maharashtra - II (1961 to 1990 A.D.) (230108403)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.**12**

- 1) What is the important resolution of Belgaum Sahitya Sammelan of 1946?
 - a) Labour issues
 - b) Tribal issues
 - c) Sanyukt Maharashtra Resolution
 - d) Women's liberation
- 2) Who was the Chairman of the State Restructuring Commission?
 - a) Pandit Nehru
 - b) Sardar Patel
 - c) Justice Fazal Ali
 - d) Dr. Babasaheb Ambedkar
- 3) May 1st is what this day is celebrated for _____.
 - a) Maharashtra Day
 - b) Revolution Day
 - c) Democracy Day
 - d) Women's Day
- 4) In what context was the JVP Committee appointed?
 - a) Linguistic regionalization problem
 - b) Labour issues
 - c) Dalit issues
 - d) Women's issues
- 5) During the period from 1765 to 1865 A.D., What change took place in agriculture.
 - a) Green Revolution
 - b) Agriculture Revolution
 - c) Agriculture Trade
 - d) Agriculture Culture
- 6) What was the effect of commercializing agriculture?
 - a) Agricultural became barren
 - b) Food shortage
 - c) Farmers became lazy
 - d) Agricultural became traditional
- 7) What is the economy of Maharashtra related to?
 - a) Agriculture
 - b) Trade
 - c) Industry
 - d) Taxes

- 8) The emphasis was on what crops to grow during the Company government.
- a) Cereals
 - b) Cash crops
 - c) Traditional crops
 - d) Rabbi crops
- 9) Who founded Tata Hydraulic Power Supply Company?
- a) Jamshetji Tata
 - b) Dorabaji Tata
 - c) Ratan Tata
 - d) Aadarsh Tata
- 10) Where was the foundation of the co-operative movement laid in the country?
- a) Maharashtra
 - b) Karnatak
 - c) Keral
 - d) Tamainadu
- 11) Someone mentioned Wardha Yojana regarding education.
- a) Pandit Nehru
 - b) Mahatma Gandhi
 - c) Lokmanya Tilak
 - d) Yashwantrao Chavan
- 12) Who founded the Shivsena party?
- a) Balasaheb Thakare
 - b) Sharad Joshi
 - c) Sharad Pawar
 - d) Manohar Joshi

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Take a resolution at the Belgaum Literature Conference.
- b) Outline measures to increase agricultural productivity.
- c) Explain the consequences of agricultural Commercialization.
- d) Give the brief overview of small scale industries in Maharashtra.
- e) Give Information about various political parties in Maharashtra.
- f) State the work of Maharashtra Industrial Development Corporation.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**12**

- a) State the recommendations of the State Restructuring Commission.
- b) Explain the work of Yashwantrao Chavan.
- c) State the government programs for agricultural development in Maharashtra.
- d) Review primary education in Maharashtra after 1960 A.D.

Q.4 Write the detail answers. (Any One)**12**

- a) Inform the textile industry.
- b) Explain the work of Shankar Rao Chavan.

Q.5 Give the detailed answers to the following questions.

Give information about co-operative movement in Maharashtra.

12

- ८) — हे राष्ट्रीय एकात्मता आणि धर्मनिरपेक्षता निर्माण करण्याचे महत्त्वाचे साधन आहे.
 अ) लेणी
 ब) धर्मशाळा
 क) वस्तुसंग्रहालय
 ड) मंदिर
- ९) छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय, मुंबई येथील — हे प्रसिद्ध पर्यटकांचे आकर्षण आहे.
 अ) सिंधू संस्कृती
 ब) चित्रकला
 क) वस्त्रोद्योग
 ड) शस्त्रास्त्रे
- १०) — येथील प्रसिद्ध मंदिर जागतिक पर्यटन स्थळ म्हणून ओळखले जाते.
 अ) बालाजी मंदिर – तिरुपती
 ब) विठ्ठल मंदिर – पंढरपूर
 क) कोपेश्वर मंदिर – खिद्रापूर
 ड) सूर्य मंदिर – कोणार्क
- ११) — या मौर्य राजाने सांची येथील इतिहास प्रसिद्ध स्तूप बांधलेला आहे.
 अ) चंद्रगुप्त मौर्य
 ब) बिंदूसार
 क) दशरथ
 ड) सम्राट अशोक
- १२) तीन महान संस्कृतीचे अद्वितीय संगम — या लेण्यामध्ये झालेले आहे.
 अ) अजिंठा
 ब) भाजे
 क) कार्ले
 ड) वेरुळ

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) पर्यटनाच्या व्याख्या स्पष्ट करा.
 ब) आनंददायी पर्यटनाची चर्चा करा.
 क) प्रवाशी संस्था आणि निवासी संस्थांचे पर्यटनातील महत्त्व सांगा.
 ड) वस्तुसंग्रहालयाचे महत्त्व विशद करा.
 इ) सांस्कृतिक महत्त्व या दृष्टीने सिध्देश्वर यात्रेची माहिती द्या.
 ई) दिल्ली येथील लाल किल्ल्याचे ऐतिहासिक महत्त्व सांगा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) चांगल्या पर्यटक मार्गदर्शकाची पात्रता व गुण
 ब) स्थानिक आणि राष्ट्रीय पर्यटन
 क) सालारजंग वस्तुसंग्रहालय चित्रकला विभाग.
 ड) सांची येथील स्तूप

- प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून मुंबई येथील छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालयाची सविस्तर माहिती लिहा.
- किंवा
- ब) पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून कोणार्क येथील सूर्य मंदिराचे ऐतिहासिक आणि पर्यटन महत्त्व विशद करा.
- प्र.५ पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून अजिंठा लेण्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (History) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Historical Application in Tourism (230108405)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.**12**

- 1) In Ancient India tourism was started from _____ period.
 - a) Vedic
 - b) Indus civilization
 - c) Mauryan
 - d) Gupta
- 2) National unity can be achieved by _____.
 - a) External
 - b) Internal
 - c) Individual
 - d) Provincial
- 3) The hilly stations in Maharashtra have become tourist centers.
 - a) Cultural
 - b) Pleasure
 - c) Social
 - d) Religious
- 4) The publicity of _____ state in India has reached for and wind in the world regarding Ayurved treatment.
 - a) Assam
 - b) Karnatak
 - c) Keral
 - d) Maharashtra
- 5) _____ is one of the fasted growing industries in the world.
 - a) Catering
 - b) Hotel
 - c) Service
 - d) Tourism
- 6) To know about the tourist site _____ play the important role.
 - a) Booklet
 - b) Guide
 - c) Geographical maps
 - d) Travel agency
- 7) Tourist agencies preference to tourist leaves the _____ residence place.
 - a) Dharmshala
 - b) School
 - c) Lodge
 - d) Temple
- 8) _____ is the important means in creating national Integration and secularism.
 - a) Caves
 - b) Dharmashala
 - c) Museum
 - d) Temple

- ७) महर्षी वीरा शिंदे यांनी १९०६ मध्ये ——— ही संस्था स्थापन केली.
 अ) मिस क्लार्क बोर्डिंग ब) डिस्प्रेड क्लासेस मिशन
 क) शारदा सदन ड) ब्रह्म समाज
- ८) कोल्हापूर संस्थानात १९१७ मध्ये ——— यांनी सार्वजनिक शिक्षणाचा कायदा केला.
 अ) छत्रपती राजाराम ब) महाराजा सयाजीराव
 क) राजर्षी शाहू महाराज ड) यापैकी नाही
- ९) राजर्षी शाहू महाराजांनी कोल्हापुरात अस्पृश्य मुलांसाठी १९०७ मध्ये ——— वस्तीगृह सुरू केले.
 अ) मिस क्लार्क वस्तीगृह ब) व्हिक्टोरिया वस्तीगृह
 क) प्रिन्स वस्तीगृह ड) यापैकी नाही
- १०) छत्रपती राजर्षी शाहू महाराजांनी कोल्हापूर संस्थानात १९२० मध्ये ——— अस्पृश्यांची परिषद भरवली.
 अ) हातकणंगले ब) राधानगरी
 क) कागल ड) माणगाव
- ११) राजर्षी शाहू महाराजांनी ——— मध्ये कोल्हापूर येथील सर्व जाती-जमातीच्या विद्यार्थ्यांसाठी वस्तीगृह सुरू केले.
 अ) इ.स. १८९८ ब) इ.स. १८९६
 क) इ.स. १८९२ ड) इ.स. १८९१
- १२) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी महाड येथे मनुस्मृतीचे दहन ——— रोजी केले.
 अ) २५ मार्च १९२६ ब) २५ डिसेंबर १९२७
 क) २६ जानेवारी १९२८ ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे सामाजिक कार्य
 ब) माणगाव अस्पृश्य परिषद
 क) महर्षी वीरा शिंदे यांची ग्रंथसंपदा
 ड) चवदार तळे सत्याग्रह
 इ) बहिष्कृत हितकारीणी सभा
 ई) पार्वती मंदिर प्रवेश सत्याग्रह

१२

- प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) डॉ. आंबेडकर यांचे सामाजिक कार्य
 ब) डिप्रेसड क्लासेस मिशन
 क) राजर्षी शाहू महाराजांचे ब्राह्मणेत्तर चळवळ
 ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे शैक्षणिक कार्य
- प्र.४ अ) राजर्षी छत्रपती शाहू महाराजांच्या सामाजिक व शैक्षणिक कार्याचा आढावा घ्या. १२
- किंवा**
- ब) महर्षी वीरा शिंदे यांचे अस्पृश्यासाठी केलेले कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.५ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक व राजकीय कार्य स्पष्ट करा. १२

- 8) In 1917, in the Kolhapur State, _____ enacted the law for public education.
 a) Chhatrapati Rajaram b) Maharaja Sayajirao
 c) Rajarshi Shahu Maharaj d) None of these
- 9) Rajarshi Shahu Maharaj started the _____ hostel for untouchable children in Kolhapur in 1907.
 a) Miss Clarke Hostel b) Victoria Hostel
 c) Prince Hostel d) None of these
- 10) Chhatrapati Rajarshi Shahu Maharaj organized an Untouchables' Conference in 1920 at _____ in Kolhapur State.
 a) Hatkanangale b) Radhanagari
 c) Kagal d) Mangaon
- 11) Rajarshi Shahu Maharaj started hostels for students of all castes and tribes in Kolhapur in _____.
 a) 1898 A.D. b) 1896 A.D.
 c) 1892 A.D. d) 1891 A.D.
- 12) Dr. Babasaheb Ambedkar burnt the *Manusmriti* at Mahad on _____.
 a) 25 March 1926 b) 25 December 1927
 c) 26 January 1928 d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)**12**

- a) Social work of Dr. Babasaheb Ambedkar
 b) Mangaon Untouchable Conference
 c) Literary works (*Granth Sampada*) of Maharshi V. R. Shinde
 d) Chavdar Tale Satyagraha
 e) Bahishkrit Hitakarini Sabha
 f) Parvati Temple Entry Satyagraha

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)**12**

- a) Social work of Dr. Ambedkar
 b) Depressed Classes Mission
 c) Non-Brahmin movement of Rajarshi Shahu Maharaj
 d) Educational work of Dr. Babasaheb Ambedkar

Q.4 a) Review the social and educational work of Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj.**12****OR**

- b) Explain the work done by Maharshi V. R. Shinde for untouchables.

Q.5 Explain the social and political work of Dr. Babasaheb Ambedkar.**12**